

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τμήμα Πολιτικών μηχανικών

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΤΗΡΙΑ ΤΗΣ»

Σπουδάστρια : Θεοδοσίου Νικολέττα

Αριθμός Μητρώου: 6581

Εποπτεύουσα καθηγήτρια: Κα. Γεωργιάδη Αναστασία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑⁱ

Πρόλογος.....	3
Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	5
Αποκατάσταση Κτηρίου.....	6

Κεφάλαιο 1^ο

Ιστορική Αναδρομή της Κύπρου.....	7
1.1 Εισαγωγικά Στοιχεία.....	7
1.2 Εισαγωγή στην Αρχιτεκτονική της Κύπρου.....	8
1.3 Χρονολογικά Στοιχεία	8
1.4 Αρχαιότητα.....	9
1.5 Βυζάντιο.....	10
1.6 Μεσαίωνα.....	11
1.7 Περίοδος Τουρκοκρατίας.....	12-13
1.8 Περίοδος Αγγλοκρατίας.....	13-14
1.9 Κυπριακή Δημοκρατία	15

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Ιστορικά στοιχεία της Λεμεσού	16-17
2.2 Το ιστορικό κέντρο της πόλης	17-18
Χρονοδιάγραμμα Αστικού Ιστού.....	19
2.3 Η Αρχιτεκτονική Ξενάγηση.....	20-22
2.4 Αρχιτεκτονικό Στυλ.....	22
2.5 Κληρονομιά	27-28
2.6 Ιστορικά κτήρια της Πόλης	30
Καφεστιατόριο Ζάππειο.....	30
Παττίγιο Δημοτικό Μουσείο.....	31
Γ.Σχίζα	32-33
Οικία Ιακωβίδη	34
ΤΕΠΑΚ.....	35
La Maltese Boutique Mansion	36-37
Οικία Βιοτεχνία Μίκη Τσιαττάλα.....	38
Οικία Αρχοντίδη	39

Κεφάλαιο 3^ο

Κτήρια στην Πόλη με Ιστορική σημασία :

3.1.1 Τα παλαιά Δικαστήρια	40
3.1.2 Τοποθεσία.....	40
3.1.3 Ιστορία.....	40-41
3.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	41-42
3.1.5 Φωτογραφικό Υλικό.....	42-44
4.1.1 Το Παλαιό Ταχυδρομείο	45
4.1.2 Τοποθεσία.....	45
4.1.3 Ιστορία.....	45-46
4.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	46-47
4.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	48-52
5.1.1 Το Α Νηπιαγωγείο και Α' Παρθεναγωγείο Λεμεσού.....	53

5.1.2 Τοποθεσία.....	53
5.1.3 Ιστορία.....	53-54
5.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	54-55
5.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	56-57
6.1.1 Αρχοντικό της Κρυσταλλίας Παυλίδη	58
6.1.2 Τοποθεσία.....	58
6.1.3 Ιστορία.....	58-59
6.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	59
6.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	60
7.1.1 Μέγαρο Πηλαβάκη	61
7.1.2 Τοποθεσία.....	61
7.1.3 Ιστορία.....	61-62
7.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	63-64
7.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	65-68
8.1.1 Επαρχιακή Διοίκησης	69
8.1.2 Τοποθεσία.....	69
8.1.3 Ιστορία.....	69-72
8.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	72-73
8.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	73-75
9.1.1 Τρίπατο Λανίτη	76
9.1.2 Τοποθεσία.....	76
9.1.3 Ιστορία	76
9.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	77
9.1.5 Φωτογραφικό Υλικό	77-85
10.1.1 Θέατρο Ριάλτο	86
10.1.2 Τοποθεσία.....	86
10.1.3 Ιστορία	86-87
10.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	87
10.1.4 Φωτογραφικό Υλικό	88-90
11.1.1 Οικία Σολομωνίδη	91
11.1.2 Τοποθεσία.....	91
11.1.3 Ιστορία	91-92
11.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	91-92
11.1.4 Φωτογραφικό Υλικό	92-93
12.1.1 Δημαρχείο Λεμεσού	94
12.1.2 Τοποθεσία.....	94
12.1.3 Ιστορία	94
12.1.4 Κατασκευή Κτηρίου.....	95
12.1.4 Φωτογραφικό Υλικό	96-98
Χάρτης του Κέντρου της Πόλης με τα Ιστορικά Κτήρια.....	99
Βιβλιογραφία	100

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Γυρνώντας στην Κύπρο αφού ολοκλήρωσα 4 χρόνια σπουδών άρχισα να εργάζομαι στο κέντρο της Πόλης, περπατώντας καθημερινά στο Κέντρο άρχισα να μελετώ καλύτερα την αρχιτεκτονική των Κτηρίων και την ιστορία τους. Υπάρχουν περιοχές της πόλης τις οποίες πολλοί από μας δεν τις «βλέπουμε» κινούμενη σε καθημερινές διαδρομές ρουτίνας ή απλώς τις «βλέπουμε» στεγνά κι αδιάφορα και δεν τις παρατηρούμε. Έτσι αποφάσισα όταν θα έρθει η στιγμή που θα μπορέσω να ολοκληρώσω την πτυχιακή μου εργασία να αναλύσω περισσότερο αυτό το θέμα και έτσι το θέμα της Πτυχιακής μου εργασίας αφορά το Κέντρο της Λεμεσού με θέμα η Ιστορία της Λεμεσού μέσα από τα κτίρια της. Οι βασικοί λόγοι που επέλεξα το κέντρο της πόλης είναι γιατί όσο περισσότερο το έψαχνα όλο και μεγαλύτερη αρχιτεκτονική ιστορία συναντούσα γύρω από διάφορα παλιά κτίρια σε διάφορες χρονικές περιόδους. Ευτυχώς τα περισσότερα κτήρια στο κέντρο της πόλης έχουν αποκατασταθεί και χρησιμοποιούνται καθημερινά από κόσμο, λίγα από αυτά έχουν ξεχαστεί, στην συνέχεια θα δούμε μερικά από αυτά τα κτήρια και την ιστορία τους τι ήταν και τη χρήση έχουν σήμερα. Η ιστορία τους είναι το χρονικό της ανθρωπότητας, η εξιστόρηση της μακραίωνης πορείας του ανθρώπινου είδους στον πλανήτη μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Σε αυτή την πτυχιακή εργασία θα μελετήσουμε την Ιστορία της Πόλης από αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα, θα αναφερθώ επίσης στις εποχές που είχαν σημαντικό ρόλο στη μέχρι σήμερα πορεία της αρχιτεκτονικής στην Πόλη, όπως επίσης και Κτήρια σταθμούς που έχουν σημαντικό ρόλο στην μέχρι τώρα ιστορία και την διαμόρφωση αυτής μέσα από το πέρασμα του χρόνου. Το αποτέλεσμα αυτής της εργασίας είναι ο τρόπος που αξιολογούν τα κτήρια και η ανάπτυξη που γίνεται στην Πόλη καθημερινά μέσα από αυτά.

Η ιστορία της αρχιτεκτονικής είναι τρομερά ενδιαφέρουσα αλλά και χρήσιμη. Η αρχιτεκτονική είναι μια τέχνη που επηρεάζει τη ζωή μας με άμεσο και καθημερινό τρόπο, όπως καμία άλλη τέχνη. Ζούμε κυριολεκτικά μέσα στα δημιουργήματά της, είτε το θέλουμε είτε όχι. Γνωρίζοντας την ιστορία της αρχιτεκτονικής μπορεί να αναγνωρίσει κανείς τα διάφορα στυλ του παρελθόντος

αλλά και να καταλάβει καλύτερα το παρόν, αφού οι καλές ιδέες ποτέ δε χάνονται αλλά χρησιμοποιούνται ξανά και ξανά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Το παραλιακό μέτωπο της Λεμεσού προς την πλευρά της Θάλασσας θεωρείται ένα από τα ομορφότερα της μεσογειακής λεκάνης. Η συνεχής εξέλιξη και η δημιουργία της προκυμαίας και του Μόλου, τα μοντέρνα κτίρια, το Πανεπιστήμιο και οι νέοι δρόμοι έχουν δόση άλλο αέρα στην Πόλη. Παρόλα αυτά όμως δεν παύει να έχει δική του μοναδική ιστορία.

Το Κέντρο Πόλης της Λεμεσού είναι το ιστορικό κέντρο της Λεμεσού βρίσκεται γύρω από το Μεσαιωνικό Κάστρο και από το παλιό Λιμάνι. Η πόλη ολόκληρη όμως έχει επεκταθεί αρκετά με την πάροδο του χρόνου και ξεπέρασε κατά πολύ τα παλιά της όρια, αφού τώρα έχει απλωθεί κατά μήκος της μεσογειακής ακτής και τα προάστια της πόλης αγγίζουν το αρχαίο βασίλειο της Αμαθούντας και φτάνουν μέχρι και το αρχαίο βασίλειο του Κουρίου.

Η πολυπολιτισμική Λεμεσός αποτελεί μια πόλη όπου συγχρωτίζονται όλες σχεδόν οι αρχιτεκτονικές τάσεις, άλλοτε με καθαρό στυλ, ή με αλληλοσυμπληρώσεις και άλλοτε με έντονες αντιθέσεις. Μετά από μια δυναμική δεκαπενταετία ανάπτυξη εν μέσω ύφεσης, εικαστική καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες καλούνται να σκεφτούν πως να ανασυνδέσουν το μέλλον της Πόλης, ώστε μέσα και από τις νέες σύγχρονες επεμβάσεις η πόλη ως αρχιτεκτονικό ορόσημο, να εμπνέει τους κατοίκους της, αλλά και να σαηνεύει το βλέμμα της διεθνούς Αρχιτεκτονικής Κοινότητας.

Για να νιώσετε πραγματικά τον παλμό της πόλης, πρέπει να πάτε μια βόλτα στην πεζοδρομημένη περιοχή του Αγίου Ανδρέα. Το παλιό λιμάνι και το μεσαιωνικό κάστρο με κατεύθυνση την οδό Αγίου Ανδρέου με σκοπό να καταλήξουμε στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Η Λεμεσός σας επιφυλάσσει εκπλήξεις γύρω από κάθε στροφή.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ :

Το να αποκατασταθεί ένα κτίριο, είναι δυσκολότερο από το να ανεγερθεί ένα καινούριο και αυτό γιατί πέραν από την ιστορική αξία που έχει πρέπει και είναι απαραίτητο να διατηρηθεί η αυθεντία και η γνησιότητα του έργου. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν πανομοιότυπου τύπου υλικά με επαγγελματισμό και προσοχή, αλλά κυρίως κάτω από συνθήκες ασφαλείας για τους εργαζόμενους και τους τρίτους στα πλαίσια της νομιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1.1 Εισαγωγικά Στοιχεία

Η Κύπρος επίσημα Κυπριακή Δημοκρατία όπως αναφέρεται στο Σύνταγμα, είναι νησιωτικό κράτος της ανατολικής Μεσογείου και το τρίτο μεγαλύτερο σε πληθυσμό και έκταση στην Μεσόγειο. Γεωγραφικά βρίσκεται νότια της Τουρκίας, δυτικά του Λιβάνου και της Συρίας, βορειοδυτικά του Ισραήλ, βόρεια της Αιγύπτου και νοτιοανατολικά της Ελλάδας. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Η Γεωγραφική της Θέση καθόρισε από τα πανάρχαια χρόνια την πολύ ταραγμένη ιστορική μοίρα. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου είναι η Λευκωσία. Η Λεμεσός είναι η νοτιότερη πόλη της Κύπρου, είναι τοποθετημένη σε ένα υψόμετρο 10 περίπου μέτρων, είναι κτισμένη πάνω σε πρόσφατες *αλουβιακές αποθέσεις από άμμους, αργίλους και χαλίκια της γεωλογικής περιόδου.

Η Κύπρος είναι μια μικρή χώρα με μακροχρόνια ιστορία και πλούσια σε πολιτική κληρονομιά. Η πολιτική κληρονομιά αποτελεί τον σημαντικότερο ζωντανό θησαυρό ενός λαού. Μέσο αυτής εκφράζεται η ταυτότητα του και διαμορφώνεται η επίγνωση της ιστορικής του συνέχειας μέσα στο χρόνο. Τους Πρώτους κατοίκους διαδέχθηκαν οι Μυκηναίοι αρχαίοι, πριν 3.500 χιλιάδες χρόνια εδραιώνοντας τον πολιτισμό τους και εισάγοντας στο νησί μόνιμα πλέον τις ελληνικές ρίζες. Από τότε πέρασαν πολλοί άλλοι ανάμεσα τους οι Φοίνικες οι Ασσύριοι, οι Φράγκοι, οι Ενετοί, οι Βρετανοί, οι Τούρκοι, που άφησαν όλοι πίσω τους σημάδια της διέλευσης τους.

---

*Οι αλλούβιες ή αλλουβιακές αποθέσεις ([Λατιν.](#) *alluvium*) ή προσχώσεις είναι οι αποθέσεις αργίλου, άμμου, λατυπών (χαλικιών) και άλλων φερτών υλικών που παράγονται εξαιτίας της ροής ύδατος σε ένα ποτάμιο περιβάλλον.

1.2 Εισαγωγή στην αρχιτεκτονική της Κύπρου:

Η μελέτη αυτή πραγματεύεται την εξελικτική πορεία της αρχιτεκτονικής της κυπριακής κατοικίας, από την απαρχή της, ως μια σχεδόν πρωτόγονη απλά αγροτική κατασκευή, μέχρι την μεταφορά της στις πόλεις και την συγχώνευση της με παλαιότερα αστικά πρότυπα. Η μεταφορά ιδεών και κατασκευαστικών στοιχείων αντιστρέφεται ειδικά τον 19^ο αιώνα αρχές του 20^{ου} αιώνα όταν τα αστικά στοιχεία μεταφέρονται από τις πόλεις στην επαρχία ως αποτέλεσμα της οικονομικής αναβάθμισης κάποιων αγροτικό οικισμών. Η αρχιτεκτονική στους νέους οικισμούς παραμένει αγροτικού χαρακτήρα απλή και χωρίς πολλές επιδράσεις μέχρι τον 20^ο αιώνα όταν οι οικοδομές διαμορφώνονται με στοιχεία επηρεασμένα από αγγλικά πρότυπα.

Η κύρια αγροτική κυπριακή αρχιτεκτονική έχει μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των πεδινών οικισμών και των αντίστοιχων ορεινών και διαμορφώνεται με διάφορα υλικά και κατασκευές κατάλληλες για τις κλιματολογικές συνθήκες, την διαφορετική τοπογραφία και τις διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Αντίθετα η αστική αρχιτεκτονική της Κύπρου χαρακτηρίζεται από μια πολιτισμικότητα και πολυπλοκότητα, η οποία πηγάζει τόσο από την εξελικτική της πορεία, με την μεταφορά της από την ύπαιθρο, όσο και από τις πολλαπλές επιδράσεις που δέχεται από κατάλοιπα φράγκικων, ενετικών, Οθωμανικών και ευρωπαϊκών στοιχείων. Η Λεμεσός δέχεται τη μεγαλύτερη ανάπτυξη τον 19^ο και 20^ο αιώνα λόγω του εμπορίου και της εισαγωγής ευρωπαϊκών αρχιτεκτονικών προτύπων. Όλα αυτά τα στοιχεία δημιουργούν ένα νέο τυπολογικό και μορφολογικά αμάλγαμα αστικής αρχιτεκτονικής.

1.3 Χρονολογικά Στοιχεία:

8200 - 1050 π.Χ. Προϊστορική Περίοδος

1050 - 480 π.Χ. Ιστορικοί Χρόνοι: Γεωμετρική και Αρχαϊκή Περίοδος

475 π.Χ. - 395 μ.Χ. Κλασική, Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος

395 - 1191 μ.Χ. Βυζαντινή Περίοδος

1192 - 1489 μ.Χ. Φραγκοκρατία

1489 - 1571 μ.Χ. Οι Ενετοί στην Κύπρο

1571 - 1878 μ.Χ. Η Κύπρος μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

1878 - 1960 μ.Χ. Η εποχή της Αγγλοκρατίας
 1960 - Σήμερα Η δημιουργία της Κυπριακής
 Δημοκρατίας, η Τουρκική εισβολή και η ένταξη
 της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.4 Αρχαιότητα:

Η αφετηρία της ιστορίας της Λεμεσού ξεκινά από την αρχαιότητα, από το 4000 π.Χ. και φτάνει μέχρι τα τέλη του 4ου αιώνα. Αυτό που έκανε σημαντική την Κύπρο στην αρχαιότητα πέρα από την γεωγραφική της θέση είναι η ανακάλυψη πλούσιων κοιτασμάτων χαλκού στο νησί την 1^η χιλιετηρίδα π.Χ. ο χαλκός της σημαντικότερο μέταλλο για την εποχή, δημιούργησε εμπορικές σχέση με όλο τον αρχαίο κόσμο. Έτσι η Κύπρος πλούτιζε για αιώνες εξάγοντας το πολύτιμο μέταλλο. Κατά την περίοδο της αρχαιότητας παρατηρούνται τα πρώτα δείγματα ζωής και της ανθρώπινης παρουσίας στο νησί. Η εποχή χαρακτηρίζεται από τον ερχομό των Ελλήνων και των Φοινίκων, οι οποίοι δημιουργούν αποικίες στο νησί, καθώς και από την παρουσία των πρώτων οργανωμένων αστικών οικισμών.

Κύρια Χαρακτηριστικά της Αρχιτεκτονικής την εποχή:

- Λιθάρια του ποταμού
- Πλιθάρια και Πηλό
- Καλάμια και κλαδιά (για στέγες)
- Κατοικίες από πέτρες
- Τεράστιους ογκολίθους

Η βασική αρχιτεκτονική μονάδα είναι ένα κυκλικό κτίσμα γύρω από ένα ακάλυπτο χώρο, σαν εσωτερική αυλή, όπου βρίσκεται μια εγκατάσταση για το άλεσμα των σπόρων. Οι τοίχοι κτίζονται πάνω στο έδαφος χωρίς θεμέλια, με λιθάρια (πέτρες) του ποταμού ενώ το δάπεδο καλύπτεται με επίστρωση πηλού που ανανεωνόταν περιοδικά. Μια δίοδος στον τοίχο με πλακόστρωτο κατώφλι επέτρεπε την πρόσβαση στο εσωτερικό. Το κατώφλι είναι υπερυψωμένο για

προστασία από τις πλημμύρες. Στο εσωτερικό υπήρχαν μερικές χαραμάδες ώστε να αερίζεται και να φωτίζεται ο χώρος. Οριζόντια δοκάρια, καλάμια και κλαδιά καλυμμένα με πηλό συνιστούν τη στέγη που είναι είτε επίπεδη σαν δώμα είτε θολωτή. Στη μέση της οικίας υπάρχει μια εστία για σκοπούς μαγειρέματος, φωτισμού και θέρμανσης. Το εσωτερικό της κατοικίας διακοσμείται με τοιχογραφίες.

1.5 Βυζάντιο:

Όταν η ρωμαϊκή αυτοκρατορία χωρίζεται σε ανατολικό και δυτικό τμήμα, η Κύπρος γίνεται μέρος του ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους. Το 488 μ.Χ. ανακαλύφθηκε στην Σαλαμίνα ο τάφος του Αποστόλου Βαρνάβα, τα λείψανα και το χειρόγραφο Ευαγγέλιο του Ματθαίου. Ακολούθως ο αυτοκράτορας Ζήνωνας παραχώρησε τρία προνόμια στον Αρχιεπίσκοπο:

- Να υπεγράφη με κόκκινο μελάνι
- Να φορεί κόκκινο μανδύα
- Να φέρει αυτοκρατορικό σκήπτρο

Η Βυζαντινή περίοδος χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία του Βυζαντίου και τη ζωή στο νησί υπό το καθεστώς του. Η περίοδος ξεκινά το 375 μ.Χ. και σηματοδοτείται από την έλευση και την επικράτηση της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας στην Κύπρο.

Η εποχή φτάνει στο τέλος της το 1191 μ.Χ. με την κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο, ο οποίος πουλάει τη χώρα στους Ναΐτες.

Κύρια Χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής την εποχή :

- Το Βυζάντιο Χρησιμοποιεί την τέχνη ως ενδιάμεσο μεταξύ ουρανού και γης .
- Η Τέχνη γίνεται ο υλικός φορέας τον πνευματικού κόσμου .
- Τους καλλιτέχνες δεν τους ενδιαφέρει η υλική απόδοση αλλά η πνευματική απόδοση μέσα από το έργο τους .
- Βασιλική αρχιτεκτονική .

- Περίκεντρη αρχιτεκτονική.
- Βασιλική με τρούλο .
- Εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο.
- Μεγαλοπρέπεια στην αρχιτεκτονική.
- Σταυρεπίστεγος
- Φραγκοβυζαντινό
- Οι περισσότεροι ναοί αγιογραφούνται με φρέσκο ή ψηφιδωτούνται

Η ναοδομία της Κύπρου 8^{ος} -12^{ος} αιώνας

Πολύτρουλες βασιλικές τετράστυλοι εγγεγραμμένοι σταυροειδείς, μονόκλιτοι εγγεγραμμένοι σταυροειδείς οκταγωνικοί και εξαγωνικοί ναοί.

1.6 Μεσαίωνας:

Το φεουδαρχικό σύστημα εφαρμόζεται στο νησί μας και η καθολική εκκλησία αντικαθιστάτε επίσημα την ορθόδοξη εκκλησία. Η Κύπρος χωρίζεται σε φέουδα τα οποία διοικούν ευρωπαίοι ευγενείς. Οι ντόπιοι Κύπριοι γίνονται δουλοπάροικοί. Η καθολική εκκλησία με σύμπραξη της πολιτικής εκκλησίας διώκει και καταπιέζει την χριστιανική εκκλησία .

Η Λευκωσία ήταν η έδρα των Φράγκων και γίνεται η πρωτεύουσα του νησιού. Η Κύπρος πωλείται στους Λουζινιανούς και έτσι ξεκινά η περίοδος του Μεσαίωνα και της Φραγκοκρατίας, η οποία διαρκεί από το 1192 μ.Χ. μέχρι το 1571 μ.Χ. Ο ερχομός και η κατάκτηση από τους Φράγκους και τους Ενετούς στιγματίζει τη Λεμεσό, αλλά και όλο το νησί. Αν και η Λεμεσός γνωρίζει μια αξιοσημείωτη άνθιση αυτή την περίοδο, δε μένει ανεπηρέαστη από τους σκληρούς κατακτητές της εποχής, το αυστηρό φεουδαρχικό σύστημα και την κατάσταση δουλοπαροικίας που επικρατεί.

Κύρια Χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής την εποχή :

- Τεράστιοι Ναοί –πανύψηλοι
- Ελαφρότητα και εξαΰλωση της μάζας με τα μεγάλα ανοίγματα
- Εμφάνιση του Βιτρό.
- Λεπτές κολόνες με πολλές νευρώσεις
- Οξυκόρυφα τόξα
- Σταυροθόλια
- Αντηρίδα

Το Κάστρο κτίστηκε το 1210, από τους Ιωαννίτες Ιππότες οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο νησί επί βασιλείας Λουζινιάν. Η αξία του οχυρού, είχε σαν αποτέλεσμα να αλλάξει χέρια σε μια περίοδο ιδιαίτερα ταραγμένη για την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου.

1.7 Περίοδος Τουρκοκρατίας:

Από το 1571 μ.Χ., με την έλευση και την κατάκτηση των Τούρκων στο νησί ξεκινά η περίοδος της Τουρκοκρατίας. Μετά την τουρκική κατάκτηση οι Λατίνοι κληρικοί εκδιώκονται η εξισλαμίζονται, η ορθόδοξοι εκκλησία αποκαθίσταται. Όταν το 1821 αρχίζει η επανάσταση ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός μαζί με άλλους τρεις επισκόπους ανωτέρους κληρικούς και πολλούς πολίτες εκτελούνται από τους τούρκους την 9^η Ιουλίου του 1821. Για πολλά χρόνια, μέχρι και το 1878 μ.Χ. όπου και τερματίζεται η κατοχή από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τόσο η Λεμεσός (όσο και η υπόλοιπη Κύπρος), βιώνει τις μεταβολές από τους Τούρκους κατακτητές, οι οποίοι φέρνουν πολλές αλλαγές και δημιουργούν μια νέα κοινωνική ομάδα στο νησί. Το τέλος της Τουρκοκρατίας βρίσκει τη Λεμεσό εξαθλιωμένη, αλλά ταυτόχρονα ανοιχτή σε μεγάλες προοπτικές όσον αφορά το εμπόριο και τη μεταποίηση κυρίως. Το μοναστήρι Τιμίου Σταυρού την περίοδο εκείνη είχε ασυλία και δεν μπορούσαν να εισέλθουν στο μοναστήρι έτσι φυλάσσονταν τα κρανία και οι σταυροί εκεί.

Κύρια Χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής την εποχή:

- Επιδιώκεται η μετάδοση των αισθητικών αρχών που πηγάζουν από την πίστη στην αρμονία της φύσης, στη λογική και στην αντανάκλαση της ηθικής διαύγειας, της απλότητας και της κάθαρσης.

- Η αρχιτεκτονική του Νεοκλασικισμού εκφράζει σταθερότητα , στιβαρότητα και μεγαλοπρέπεια
- Τα κτίρια διακρίνονται για τη μονόχρωμες καθαρές επιφάνειες , με γραμμικές διακοσμήσεις .
- Τα αετώματα με ελάχιστα ανάγλυφα
- Της ελεύθερες κιονοστοιχίες.

Η αρχιτεκτονική του Μοναστηριού είναι χαρακτηριστική. Είχε γίνει μεγάλη ανακαίνιση το 1850, που επεκτάθηκε στις 2 πλευρές παίρνοντας την σημερινή της μορφή. Είναι ένα τεράστιο διώροφο κτιριακό συγκρότημα σε σχήμα Π που με τα ψηλά κελιά του και τις θολωτές καμάρες πλαισιώνει την εκκλησία από βορρά, δύση και νότο. Από μια θολωτή είσοδο τη λεγόμενη «καμαρόπορτα» που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά μπαίνεις στον αυλόγυρο. Η φρουριακή καμαρόπορτα με τις βαριές διπλές αμπάρες, όπως λέει η παράδοση, δεν άνοιγε όταν πήγαιναν Τούρκοι με πρόθεση να βλάψουν το Μοναστήρι. Η δυτική είσοδος που υπάρχει σήμερα από την πλευρά της πλατείας ανοίχθηκε πρόσφατα. Πολλά πετρόκτιστα κελιά, κελάρια και ξενώνες αποτελούν το οικοδομικό συγκρότημα. Στην εσωτερική πλευρά των κτισμάτων τα δαντελωτά καγκελώματα κάτω από τις καμάρες των χαγιατιών προσφέρουν πολύ γραφικότητα.

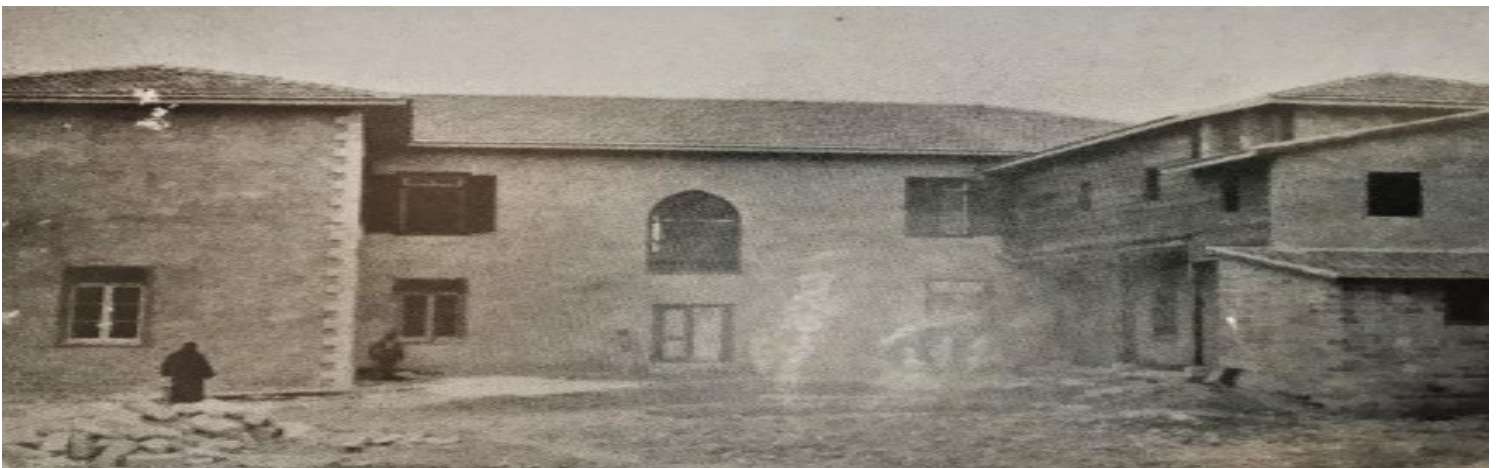
1.8 Περίοδος Αγγλοκρατίας:

Οι Άγγλοι καταλαμβάνουν την Κύπρο από τους Τούρκους το 1878 μ.Χ. μετά από συμφωνία η Αγγλία με την Τουρκία για να κυβερνά την Κύπρο αλλά και πάλι η Κύπρος άνηκε στην Οθωμανική αυτοκρατορία πήραν ως αφορμή ότι η Τουρκία εισήλθε στον Α Παγκόσμιο Πόλεμο υπέρ των Γερμανών και πήρε την εξουσία του νησιού 1914. Από το 1925 η Κύπρος ανακηρύσσεται σε βρετανική αποικία. Με τον ερχομό των Άγγλων ξεκινά η περίοδος της Αγγλοκρατίας, με τη Λεμεσό να γνωρίζει μεγάλες αλλαγές σε υποδομές, αλλά και να αναπτύσσεται οικονομικά, κοινωνικά πολιτιστικά και καλλιτεχνικά. Το 1960 μ.Χ. και με την υπογραφή των συμφωνιών της Ζυρίχης – Λονδίνου, η Αγγλική αποικιοκρατία φτάνει στο τέλος της.

Στην διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου η Κύπρος βοήθησε τους συμμάχους και ζήτησε και αυτή ως αντάλλαγμα το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης φέρνοντας μια νέα πνοή στην πόλη.

Κύρια χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής την εποχή:

- Η επιτήδευση της μορφής, κυρίως για στοιχεία που αντλούνται από τη φύση καθώς και η στενή συσχέτιση του με το κίνημα του συμβολισμού.
- Η διάθεση των καλλιτεχνών να καταργήσουν τις αποστάσεις μεταξύ των διαφορετικών μορφών της τέχνης, τις οποίες και προσπαθούν να ενοποιήσουν.
- Δανείστηκε αρκετά στοιχεία από την τέχνη της Βικτωριανής εποχής, προσθέτοντας παράλληλα σύγχρονες ιδέες.

Το 1923, σε μια περίοδο που η Λεμεσός διέθετε πολύ λίγα εκπαιδευτικά ιδρύματα, η Καθολική Εκκλησία αποφασίζει την ίδρυση ενός σχολείου, το οποίο θα διεύθυναν οι μοναχές του Τάγματος της Ιερής Καρδιάς. Το σχολείο αυτό είναι και το μόνο που συνεχίζει να έχει από τότε αδιάκοπη παρουσία στη ζωή της πόλης.

Το σχολείο της **Terra Santa**, όπως ονομαζόταν, στεγάστηκε αρχικά σε ένα πετρόκτιστο οικοδόμημα με εσωτερική αυλή, στην οδό Αγίου Ανδρέου 360 (σήμερα φιλοξενεί τα γραφεία της Μητρόπολης Λεμεσού).

1.9 Κυπριακή Δημοκρατία:

Η σύγχρονη ιστορία με αφετηρία την ανεξαρτησία της χώρας το 1960 μ.Χ., σηματοδοτείται από σημαντικές ιστορικές στιγμές που σημαδεύουν την πόλη, αλλά και ολόκληρο το νησί. Με την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο το 1974 μ.Χ., οι τούρκοι κατέλαβαν το 37% του νησιού μέχρι και σήμερα.

Οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι της πόλης μεταφέρονται στο βόρειο τμήμα του νησιού και αντίστοιχα πολλοί Ελληνοκύπριοι εγκαθίστανται στη Λεμεσό.

Αρκετά χρόνια αργότερα, το 2004, η Κύπρος γίνεται και επίσημα πλέον μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι μέχρι και σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ**

2.1 Ιστορικά Στοιχεία της Λεμεσού :

Είναι άγνωστο πότε κτίστηκε η Λεμεσός και ποιο το αρχικό της όνομα ωστόσο είναι τοποθετημένη μεταξύ των δύο αρχαίων βασιλείων, εκείνο του Κουρίου και της Αμαθούντας, ίσως να μην μπορούσε ν' αυξηθεί σ' έκταση και πληθυσμό κατά την διάρκεια της ακμής των πόλεων αυτών, με την παρακμή και την εξαφάνιση τους μεγάλωσε και καθιερώθηκε ως ο σημαντικότερος αστικός οικισμός της περιοχής . Φαίνεται πως στα προχριστιανικά χρόνια στην σημερινή θέση της Λεμεσού, υπήρχε κάποιος μικρός οικισμός άγνωστης ονομασίας με κύριες ασχολίες τη γεωργία και το ψάρεμα.

Η ονομασία της Πόλης είναι χτισμένη ανάμεσα σε δύο αρχαία βασίλεια, του Κουρίου και της Αμαθούντας και ότι το όνομα της το πήρε από ελληνική λέξη «Ανάμεσος» λόγο της τοποθεσίας της. .

Η Λεμεσός μαρτυρείται μετά την έλευση των Λατίνων στο νησί, ο τύπος δηλαδή όπου 'Ν' από το Νέμεσος μετατρέπεται σε 'Λ' οφείλεται καθαρά στην προσφορά των Φράγκων. Οι Φράγκοι χρονογράφοι της είχαν δώσει και άλλες ονομασίες όπως Λέμισος, Λιμισόλ, και Λιμεσόλ κ.τ.λ. Δεν γνωρίζουμε όμως αν αυτή η μαρτυρία για τις δύο ονομασίες είναι αληθές. Η πόλη της Λεμεσού μας γίνεται γνωστή με αυτή την ονομασία από τον 12^ο αιώνα και συγκεκριμένα κατά την Τρίτη σταυροφορία το 1191μ.Χ.

Η Λεμεσός, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του νησιού, βρίσκεται ανάμεσα σε δύο αρχαίες πόλεις-βασίλεια, την Αμαθούντα στα ανατολικά και το Κούριο στα δυτικά.

Η πόλη αναπτύχθηκε μετά το 1191 και την καταστροφή της Αμαθούντας τον 12^ο αιώνα μ.Χ. οπότε εμφανίστηκε η καινούρια Πόλη λίγα χρόνια πριν οπότε συνυπήρχε η παλαιά Λεμεσός (Αμαθούντα) και η καινούρια Λεμεσός (Νεάπολη) επειδή κατά το 10ο αιώνα μ.Χ. σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο ο Πορφυρογέννητο η πόλη αναφέρεται ως Νέμεσος και συγκαταλεγόταν μεταξύ των 15 κυριότερων κυπριακών πόλεων, είναι πρόδηλο πως η Νεάπολη εμφανίστηκε πριν τη διάλυση της Αμαθούντας.

Στην πόλη της Λεμεσού υπάρχουν πολλά και σημαντικά αρχαία, βυζαντινά και

φράγκικα μνημεία. Αποτελούν μαρτυρία της μακραίωνης ιστορίας της πόλης. φιλοξενία των κατοίκων της.

Είναι γνωστό ότι η Λεμεσός χρησιμοποιήθηκε ως Λιμάνι από τους Σταυροφόρους γιατί βρισκόταν πολύ κοντά προς τους Αγίους Τόπους και την Αίγυπτο. Η ιστορία της Λεμεσού αναμφίβολα ξεκαθαρίζει με τη γνωστή στην κυπριακή ιστορία άφιξη του βασιλιά της Αγγλίας Ριχάρδου Λεοντόθυμου, καθώς πραγματοποιούταν ή 3^η σταυροφορία. Η προσβλητική συμπεριφορά του Κομνηνού τότε ηγέμονος της Κύπρου, ο γάμος του Ριχάρδου με τη Βερεγγάρεια στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου, η μάχη της Τρεμετουσίας μεταξύ των δυνάμεων του Ριχάρδου και του Κομνηνού, η ήττα και η αιχμαλωσία του τελευταίου και η πλήρης καταστροφή της Αμαθούνας το 1911 μ.Χ., ήταν διάφοροι παράγοντες για να αρχίσει από τότε η Λεμεσός τη δική της ανεξάρτητη δυναμική πορεία ήταν επίσης και η ανάπτυξη του πληθυσμού της Λεμεσού .

2.2. Το ιστορικό Κέντρο της Πόλης :

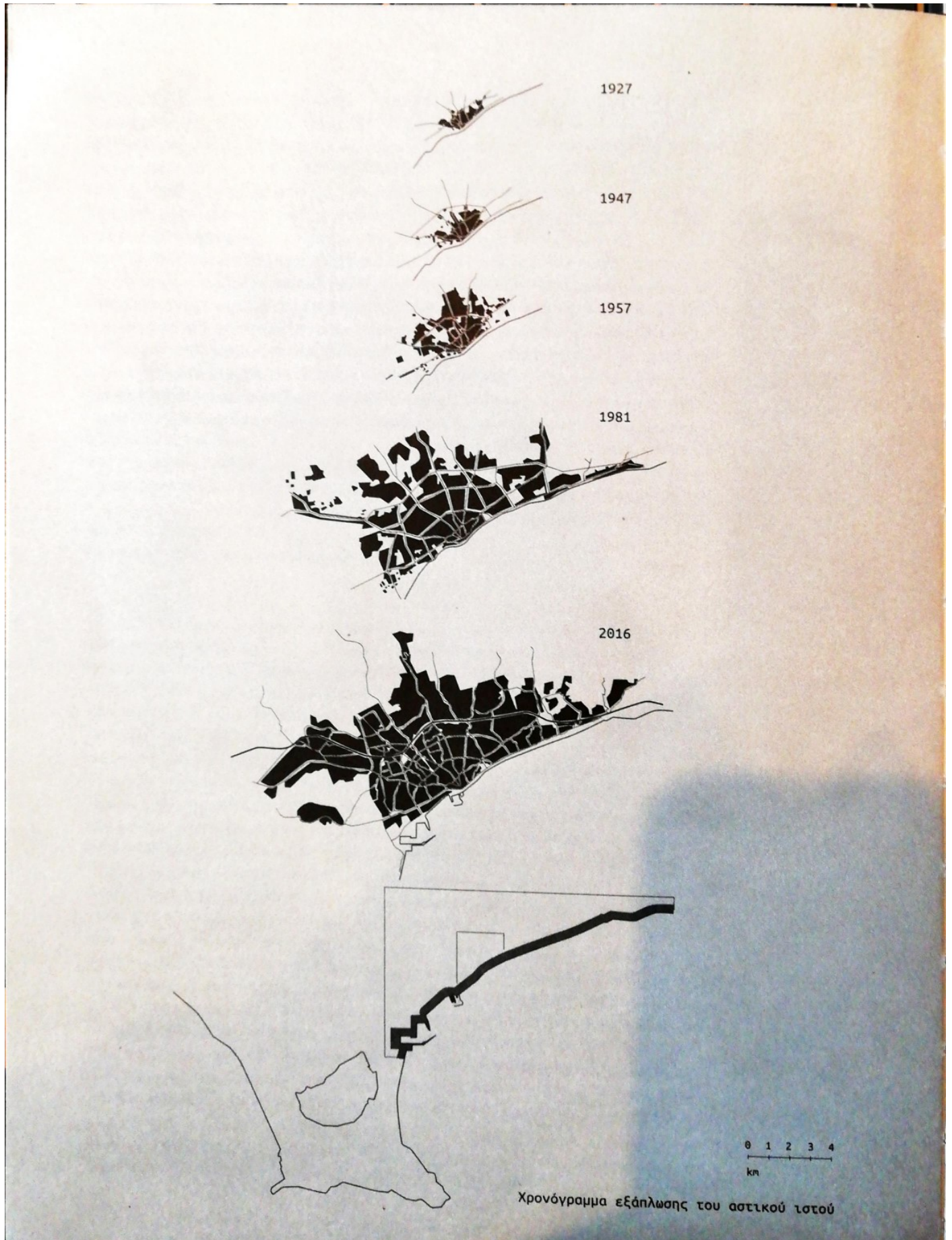
Αποτελεί ένα τυπικό παράδειγμα τέτοιων μετασχηματισμών, με κεντρικές λειτουργίες στην καρδιά του και με κατοικίες γύρω γύρω, αποθηκευτικές και βιομηχανικές δραστηριότητες διάσπαρτες κοντά στο λιμάνι και στην τότε περιφέρεια συνεχείς εκτοπισμούς και ανακαταλήψεις από το εμπόριο και την κατοικία, δημιουργία συνθηκών εκτοπισμού των κατοικιών στην συνέχεια, διείσδυση της αναψυχής, δημοσίων υπηρεσιών, καθιέρωση του Πανεπιστημίου στο κέντρο της Πόλης σε μια μικρότερη έκταση και διαφορετική κλίμακα θα μπορούσε κάποιος να ανατρέξει στο ιστορικό και την εξέλιξη των εργατικών κατοικιών του Δήμου Λεμεσού στην οδό Μισιαούλη και Καβάζογλου. Διακρίνονται επίσης και κάποιες χρονικές φάσεις, όπου κατασκευάζεται ή λειτουργεί το κάθε συνθετικό στοιχείο των υποσυνόλων – υπό περιοχών του οικισμού. Ως βασικά συνθετικά στοιχεία θεωρείται ή διάθεση η διαίρεση της γης, η δημιουργία υποδομών (Προσπελάσεις – οδικά δίκτυα – δίκτυα ενέργειας και επικοινωνίας – υδατοπρομήθεια – αποχέτευση και πράσινο). Παράλληλα οι διαδικασίες παραγωγής του δομημένου χώρου των λειτουργιών και των δικτύων που τις συνδέουν και τις εξυπηρετούν ποικίλλουν ανάλογα με την εποχή που εκτελέστηκαν ή εκτελούνται, μέσα στα πλαίσια της εξέλιξης και κατ' επέκταση της Πόλης.

Με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα η παλιά πόλη αναπτύχθηκε ιστορικά μέχρι περίπου τις πρώτες δεκαετίες του περασμένου αιώνα. Παλαιότερες οικοδομές ως επί το πλείστον, στεγασμένες με κεραμίδια, σχετικά στενοί δρόμοι και συνεχές σύστημα δόμησης που περιβάλλεται από τις νεότερες οικοδομές είναι τα βασικά

χαρακτηριστικά αυτού του αστικού τοπίου. Σταδιακά έγινε βίωμα πέρα από το νομοθετικό πλαίσιο, η έννοια της διατήρησης του αστικού ιστού και των μεμονωμένων αξιόλογων κτηρίων, μέσα στο περιβάλλον των κτηρίων συνοδείας τους και γενικά του πολιτιστικού τοπίου.

Σε θέμα προγραμματισμού και σχεδιασμού του κέντρου υπάρχουν κάποιες σχετικές αντιφάσεις μια και εδώ αναμένεται θεωρητικά, στα πλαίσια του ευρύτερου κέντρου της Πόλης, να υπάρξει συγκέντρωση εμπορίου, γραφείων, δημόσιων υπηρεσιών. Με την πάροδο του χρόνου τα πράγματα δεν λειτούργησαν έτσι, αρχικά το κέντρο εγκαταλείφθηκε από τις δημόσιες υπηρεσίες και δημιουργήθηκε μια δευτερεύουσα κεντρική περιοχή εκεί χωρομετρήθηκαν τα δικαστήρια και μια συγκέντρωση διοικητικών υπηρεσιών στην Φραγκλίνου Ρούσβελτ, ενώ η εγκατάσταση του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου καθώς και σωρείας δραστηριοτήτων αναψυχής προσέδωσαν μια άλλη δυναμική σε αυτή την περιοχή. Παράλληλα η διατήρηση του χαρακτήρα του κέντρου προσανατολίζεται κυρίως στις νέες αναπτύξεις αλλά και τις μετατροπές σε υφιστάμενες, προς μια αναγνώριση θυλάκων διαφόρων εποχών σε μορφολογικές και ρυθμολογικές ιδιαιτερότητας. Από την εποχή της Τουρκοκρατίας και της Αγγλοκρατίας με τα διάφορα ρεύματα τα οποία παρουσιάστηκαν κατά καιρούς και τις φάσεις ανάπτυξης της τότε μικρής πόλης. Στην πόλη γίνονται διάφορες συντηρήσεις σε αναπαλαιωμένα κτήρια για να αποκαλύπτουν την πέτρα ή οποία δομήθηκε για να σοβατίσει, χωρίς διάκριση, προσδίδει ένα επίπλαστο χαρακτήρα του κέντρου, για να καλύψουμε αυτή την εποχή.

Χρονοδιάγραμμα Αστικού Ιστού:

2.3. Η Αρχιτεκτονική Ξενάγηση :

Η Λεμεσός ως μοντέλο μελέτης, με έντονο το στοιχείο συνύπαρξης ποικίλων αρχιτεκτονικών ρυθμών αποτελεί μια πόλη ενεργή και ελκυστική, όπου συγχρωματίζονται παράταιρες Αρχιτεκτονικές τάσεις. Η αρχιτεκτονική της Πόλης σπάνια με καθαρό ρυθμό και κατά το πλείστον με έντονες παρεμβάσεις προσαρμόστηκε στα τοπικά δεδομένα του νησιού.

Η διαδρομή της προτεινόμενης αρχιτεκτονικής ξενάγησης με το πρώτο σταθμό το Μνημείο της Πλατείας Ηρώων και της 2^ο σταθμό της Ανεξαρτησίας επιλέχθηκαν να μελετηθεί διόλου τυχαία. Κινήσεις οικειοποίησης του δημόσιου χώρου, κινήσεις ανάγκης, κινήσεις επίδειξης, κινήσεις άλλοτε επιθετικές και άλλοτε απερίσκεπτες όπου οι επιπτώσεις των οποίων ξεχάστηκαν, καθώς και οι χώροι αυτή εγκαταλείπονται. Η σχέση του μέσου πολίτη με την αρχιτεκτονική παιδεία παρά την πρόοδο που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Η πορεία στα όρια της αυστηρής οριοθετημένης περιοχής του ιστορικού κέντρου εμπεριέχοντας τις πλείστες αρχιτεκτονικές τάσεις που εμφανίστηκαν στην πόλη της Λεμεσού, αποτελεί ένα δόκιμο παράδειγμα εντρύφησης του κοινού στο πεδίο της Αρχιτεκτονικής. Συνειρμικά μπορεί να αντιληφθεί κανείς την βαρύτητα κατά την απόφαση ανέγερσης, κατεδαφίσεις ή και προσθήκες στον προϋπάρχοντα αστικό ιστό που έδιναν οι τότε εμπλεκόμενοι διαμορφωτές του δομημένου χώρου, μέσα από τις μικρές ή μεγάλες κινήσεις τους. Εύκολα όμως μπορεί κανείς να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους ακόμα και σήμερα παρατηρούνται τα ίδια διαχρονικά προβλήματα χωροθέτησης συγκεκριμένων λειτουργιών, εκτός προκαθορισμένο ζωνών, αντιφατικών αρχιτεκτονικών branding και αντιφατικού ιδεολογικού υπόβαθρου, υλοποίησης διαφορετικού σχεδίου από αυτά που κατατίθενται στις αρμόδιες αρχές και προφανώς των τραυματικών προσθηκομετατροπών που πλήττουν την εικόνα της πόλης. Πιο απλά τα υλικά οικοδομής η μυθολογία αρμολόγησης, το στυλ, η σχέση του κτιρίου με τα γειτονικά κτίρια, οι είσοδοι και τα παράθυρα που αφήνουν το φως, οι άνθρωποι να εισέρχονται στο σύνολο αποτελούν εκφάνσεις πολιτικό - οικονομικό, αισθητικού και Τεχνολογικού χαρακτήρα. Εμπνευσμένη από τον Πλατωνικό παραλληλισμό του σπηλαίου, η πορεία αρχιτεκτονικής ξενάγησης ευελπιστεί να μετατοπίσει το βλέμμα του επιτόπιου παρατηρητή από σκότος της αρχιτεκτονικής απάθειας και παραβατικότητας στο φως του ισορροπημένου αρχιτεκτονήματος που στέκει πίσω από τα άπειρα μας αρχιτεκτονικά λάθη και περιμένει την αλλαγή της συλλογικής μας νοοτροπίας, ώστε η πόλη στο σύνολο της να αποκτήσει την σκηνογραφία που αντικρύζει κανείς εισερχόμενος σε ένα άρτια αρχιτεκτονικά σχεδιασμένο χώρο.

Η σύνθεση της αστικής αρχιτεκτονικής χαρακτηρίζεται από μια πολυπλοκότητα η οποία πηγάζει τόσο από την εξελικτική της πορεία, με την μεταφορά της από την επαρχία όσο και από τις πολλαπλές επιδράσεις που δέχεται από τα κατάλοιπα φράγκικων, ενετικών, οθωμανικών και ευρωπαϊκών στοιχείων. Αυτά χρησιμοποιούνταν από τους αρχιμάστορες και αρχιτέκτονες, για να δημιουργήσουν ένα ιδιόμορφο τυπολογικό και μορφολογικό κράμα. Στο κέντρο χρησιμοποιούνται οι κατοικίες με εσωτερικά αίθρια και τις εξωτερικές χτιστές σκάλες, στοιχεία που αποτελούν συνέχεια της γοθτικής και της ενετικής αρχιτεκτονικής. Τα σπίτια γενικά είναι ψηλά ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στους θερμούς καλοκαιρινούς μήνες, διοχετεύοντας τον ζεστό αέρα στο εξωτερικό μέσω των υψηλών αρσέρων και ανοιγμάτων. Παρόλο που δεν έχουν διατηρηθεί πολλά κτήρια στην πόλη από την μεσαιωνική εποχή πολλά από τα εκκλησιαστικά και δημόσια κτίσματα οικοδομήθηκαν πάνω σε βυζαντινά και μεσαιωνικά κατάλοιπα προϋπαρχόντων οικοδομών, όπως ο ναός της Παναγίας Παντάνασσας και το μεγάλο τέμενος στο παλαιό κέντρο. Με τη Αγγλική κυβέρνηση κυρίως στο τέλος του 19^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνα ο ελληνοκυπριακός πληθυσμός αρχίζει να νιώθει ασφάλεια και ευημερία. Τα πολλαπλά έργα που αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν οι Άγγλοι στο ταλαιπωρημένο επί τρεις αιώνες Τουρκοκρατίας νησί και η Βιομηχανική επανάσταση, η οποία προωθούσε την αστυφιλία, βοήθησαν στην μεγάλη ανάπτυξη των περιοχών έξω από το κέντρο. Η Λεμεσός γνώρισε μεγάλη ακμή με την Αγγλοκρατία που ξεκίνησε το 1878, λόγω του λιμανιού και του εμπορίου αναπτύχθηκε οικονομικά η πόλη με αποτέλεσμα να οικοδομηθούν μεγάλα και σημαντικά αρχοντικά τα οποία ανήκαν κυρίως στην τότε επεκτεινόμενη μεγαλοαστική τάξη εμπόρων, γιατρών και άλλων. Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής από την απλή παραδοσιακή αστική σε ένα κράμα νεοαναγεννησιακής και εκλεκτικής ανάμειξης στοιχείων ήταν ραγδαία. Αρχιτέκτονες από την Ελλάδα όπως ο Ζαχαρίας Βόνδα και ο μηχανικός Βρέστος αλλά και από την Ευρώπη όπως ο Γερμανός αρχιτέκτονας Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ, ήταν υπεύθυνοι για τα αρχοντικά των οικογενειών Λανίτη, Σχίζα κ.α. καθώς και για δημόσια κτήρια όπως την δημοτική αγορά το δημαρχείο και το θέατρο Ριάλτο σε στυλ Αρ ντεκό (Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ) κ.α. Παράλληλα αλλά και σε αντίθεση ο τουρκοκυπριακός τομέας κοντά στο παλαιό λιμάνι συνέχιζε να διατηρεί την απλοποιημένη μορφή της αγροτικής οικίας με στοιχεία από την οθωμανική επικράτεια.

Τα λιθόκτιστα νεοκλασικά αρχοντικά της αστικής αρχιτεκτονικής της Λεμεσού του τέλους του 19^{ου} αιώνα και αρχές του 20^{ου} σχεδόν πάντα συνδυάζονταν με εμπορική χρήση στο ισόγειο και κατοικία στον όροφο. Κυριαρχούσε ο εκλεκτικισμός με στοιχεία από τη Νεοαναγεννησιακή τη νεοβιενέζικη και τη

νεοελληνιστική αρχιτεκτονική. Η τελευταία περιοριζόταν σε σχολεία και δημόσια κτήρια. Τα τριώροφα λιθόκτιστα κτήρια στο κέντρο δεν είναι λίγα επιδεικνύουν την δεξιοτεχνία και την επιστημονική κατάρτιση των κατασκευαστών. Τα ψηλά κτήρια από ωμοπλινθοδομή είναι λιγοστά στην Λεμεσό, διότι πολλά κατέρρευσαν από την μεγάλη πλημύρα στην Πόλη το 1884. Φυσικά οι δύο περασμένοι αιώνες δεν έχουν να επιδείξουν μόνο αρχοντικά μέγαρα.

2.4. Αρχιτεκτονικά Στυλ:

Αναγεννησιακή Αρχιτεκτονική:

Κυρίως Ιταλία

Χρονική Περίοδος: 15^{ος} και 16^{ος} αιώνας

Χαρακτηριστικά : Μαθηματικές αναλογίες, Προοπτική, καθαρότητα στις γεωμετρικές μορφές, πομπώδες ύφος, έμφαση στον διάκοσμο, αρχιτεκτονικά πρότυπα και στοιχεία από τον αρχαίο κόσμο.

Με τον όρο Αναγεννησιακή Αρχιτεκτονική αναφερόμαστε στην καινούργια ακμή της αρχιτεκτονικής. Λέμε Αναγέννηση αφού στον Μεσαίωνα είχε ‘πεθάνει’ η ελευθερία δημιουργικής έκφρασης. Κατά την περίοδο αυτήν η απεικόνιση του ωραίου που τόσο έντεχνα εικονογράφησε η τέχνη του αρχαίου κόσμου, μετά από πολλούς αιώνες αφάνειας επέστρεψε στο προσκήνιο. Βάθρο για να αναπτυχθούν τα πρώτα και βασικά χαρακτηριστικά της Αναγέννησης απετέλεσαν, η οικονομική άνθηση και η πολιτική οργάνωση κυρίως της Φλωρεντίας. Για πρώτη φορά η τέχνη αποδεσμεύτηκε με την έννοια ότι δεν διαμορφωνόταν από τη θρησκευτική ή την πολιτική εξουσία. Για την αρχιτεκτονική της αρχαιότητας του Ρωμαίου Αρχιτέκτονα Βιτρούβιου (1^{ος} αιώνας μ.Χ), το 1414 αποτέλεσε τον ιδεώδη καταλύτη.

Νεοκλασικισμός:

Κυρίως: Γερμανία, Αγγλία, Γαλλία, Ευρώπη, Αμερική

Χρονική Περίοδος: 18^{ος} αιώνας και μέχρι τις αρχές 20^{ος} αιώνα

Χαρακτηριστικά : Αρχαιοελληνικές ναόσχημες μορφές προσόψεων, Ρωμαϊκός διάκοσμος, επιγραφές με αρχαίες ρήσεις, ασίδες, κολόνες και κάρναβος, εμπορευματοποίηση του αρχαίου κόσμου, δημιουργία προτύπων.

Ακολουθώντας την γενικότερη τάση αναβίωσης του αρχαίου κόσμου, που έφερε

ο διαφωτισμός και η Αναγέννηση γεννήθηκε ο Νεοκλασικισμός, ως αντίδραση στη βαρύτητα του Μπαρόκ και του Ροκοκό. Θεωρώντας αναμφισβήτητο δεδομένο ότι το ωραίο δεν υπάρχει στην φύση, αλλά δημιουργείται μέσω της νοητικής δύναμης του καλλιτέχνη και πιστεύοντας ότι το ιδεώδες επιτεύχθηκε μονάχα από τους αρχαίους Έλληνες. Οι αρχιτέκτονες της εποχής αντλώντας έμπνευση από τα εικονοφαντασιακά αρχαία πρότυπα των ναών και των οικοδομών, επανάφεραν μέσω συμβολισμών κατά το διάστημα αυτό στην πρακτική οικοδομή, ξεχασμένες μορφές και τεχνικές, Παρατηρείτε αστοχία σε θέματα χωροθέτησης. Αγνοώντας την προοπτική που παρατηρεί ο επισκέπτης ενός αρχαίου λαού, καθώς πλησιάζει έναν τρισδιάστατο όγκο, κατά την περίοδο του Νεοκλασικισμού οι αρχιτέκτονες παρασυρόμενοι από τις γκραβούρες προσόψεων που εικονογραφούσαν τα βιβλία της περιόδου, χωροθετούσαν τα κτήρια τους παράλληλα στους οδικούς άξονες και έτσι αγνοώντας την τρισδιάστατη οπτική γωνία θέασης η οποία στον αρχαίο κόσμο έπαιζε πρωταγωνιστικό ρόλο παρήγαγαν κτήρια δισδιάστατα όμοια με σκηνικά. Σημειώνεται πως το αρχιτεκτονικό αυτό δεδομένο επηρέασε ακούσια την αστική αρχιτεκτονική της Λεμεσού, η οποία με τη σειρά της έδινε έμφαση στην πρόσοψη και αγνοούσε τις άλλες τρεις πλευρές του Κτηρίου.

Εκλεκτισμός :

Κυρίως : Αγγλία Αμερική, Κοινοπολιτεία

Χρονική Περίοδος: Μέσα του 19^{ου} έως και αρχές του 20^{ου} αιώνα

Χαρακτηριστικά : Λαϊκή – Παραδοσιακή και ιθαγενής τεχνοτροπία, γραφικότητα, αποκέντρωση, κηπουπόλεις.

Εμφανίστηκε σαν μια προσπάθεια ανανέωσης του μορφολογικού αρχιτεκτονικού λεξιλογίου σε ένα πνεύμα ανανέωσης και ανάμειξης, ετερόκλιτων ρυθμών, διακοσμητικών στοιχείων και προφανώς στυλ. Κάτω από την ομπρέλα του όρου αρκετοί ερευνητές τοποθετούν τον Οριενταλισμό, τη παριζιάνικη σχολή Beaux-Arts το Art Νουβό και το Art Ντέκο.

Art Νουβό (Νέα τέχνη):

Κυρίως : Ευρώπη, Βρυξέλες, Παρίσι, Βιέννη

Χρονική Περίοδος: Τέλη 19^{ου} αιώνα έως τις αρχές 20^{ου} αιώνα

Χαρακτηριστικά: Οργανικές φυτόμορφες φόρμες, νεωτερισμοί σε μορφές και χρήσεις υλικών, αντί της ιστορικότητας.

Ως κίνημα το Art Νουβό εκδηλώθηκε κυρίως στον κλάδο της αρχιτεκτονικής

απορρίπτοντας τον ιστορικισμό, ανοίγοντας τα στα νέα υλικά και στις νέες τεχνοτροπίες που πρόσφερε η βιομηχανοποιημένη νέα εποχή που ως μορφές δεν διέθεταν μεγάλη ομοιογένεια. Επηρέασε μεταγενέστερες τάσεις στην Μοντέρνα τέχνη, καθώς χρησιμοποιήθηκε ως συνδετικός κρίκος μεταξύ της υποκειμενικότητας της χειροτεχνίας και της αντικειμενικότητας της μοντέρνας βιομηχανικής παραγωγής.

Αρτ Ντεκό (Διακοσμητική Τέχνη) :

Κυρίως : Αμερική και λίγο Ευρώπη

Χρονική Περίοδος: Από την δεκαετία του '20 μέχρι και την δεκαετία του '30

Χαρακτηριστικά: Πομπώδες ύφος με έμφαση στον κατακόρυφο και οριζόντιο άξονα, γεωμετρικές μορφές, υπολειμματικός κλασικισμός με στόχο να παρουσιάζεται η έντονη ταχύτητα που χαρακτήριζε την εποχή.

Πρωτοεμφανίζεται στην Διεθνή Έκθεση Σύγχρονης Βιομηχανίας και Διακοσμητικών Τεχνών του Παρισιού το 1925, με στόχο την επανατοποθέτηση στο Παρίσι στην κορυφή σχεδιασμού της αισθητικής και της πολυτέλειας. Η τάση αυτή ξέσπασε στον κόσμο σαν καταιγίδα, δίχως απτή κοινωνιολογική ηθική η διανοητική ατζέντα το Αρτ Ντεκό μέσα από τις κινηματογραφικές αίθουσας και αλλά παρόμοια οικοδομήματα της εποχής, εγκαινίασε για πρώτη φορά στις μάζες την αίσθηση της πολυτέλειας.

Οριενταλισμός:

Κυρίως: Ευρώπη και Αμερική

Χρονική Περίοδος : Μέσα του 18^{ου} αιώνα έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα

Χαρακτηριστικά: Ανατολικά πρότυπα, αιγυπτιακά, μουσουλμανικά, ινδικά. Μέχρι την εδραίωση του Μοντερνισμού λόγω της σχέσης που αναπτύχθηκε μεταξύ Ανατολής και Δύσης (αποδεκατισμός Οθωμανικής Αυτοκρατορίας & Ιμπεριαλισμού) αρχιτεκτονικά εμφανίστηκε η τάση του οριενταλισμού. Η ιμπεριαλιστική επέκταση της πολεμικής μηχανής της Δύσης, σε συνάρτηση με την επεκτατική πολιτική της αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση, Ινδικών, Ισλαμικών η Ασιατικών στοιχείων σε δυτικές τεχνικές οικοδόμησης με αποτέλεσμα την δημιουργία του Οριενταλισμού. Οι αρχιτεκτονικές παρατηρήσεις του Οριενταλισμού άρχισαν με τις πρώτες συναντήσεις διαφορετικών κουλτουρών και τις μεταξύ τους πολεμικές ή εμπορικές συνδιαλλαγές αγαθών. Η οριενταλιστική αρχιτεκτονική έγινε περισσότερο ποικιλόμορφη, κατά την περίοδο του 19^{ου} αιώνα έως και τον 20^ο

αιώνα, ως κατά συνέπεια του ευρύτερου στιλιστικού εκλεκτικισμού.

Μοντέρνο Κίνημα:

Κυρίως: Αρχικά Γερμανία στην συνέχεια Γαλλία και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό έδαφος και από εκεί σύντομα εξαπλώνεται σε όλη την υφήλιο.

Χρονική Περίοδος : Δεκαετία 1920 στην Γερμανία, 1930 σε Γαλλία και Ευρώπη έως τα μέσα του '70 αποτελούσε διεθνώς το κύριο αρχιτεκτονικό στυλ.

Χαρακτηριστικά: Δοκός επί στύλου, τσιμέντο, σίδηρο, γυαλί, τούβλο σε τοίχους πληρώματος, ελεύθερη κάτοψη, πιλοτή, παγκοσμιοποιημένη αρχιτεκτονική.

Ο Μοντερνισμός είναι το αρχιτεκτονικό κίνημα των αρχών του 20^{ου} αιώνα που επιδίωξε να κόψει όλους τους εννοιολογικούς, στυλιστικούς και ιστορικούς δεσμούς με το αρχιτεκτονικό παρελθόν. Οι μοντερνιστές με έντονα και μανιφέστα* διακήρυξης ιδεών, υποστήριζαν ότι η τεχνολογική ρήξη που έφερε η μηχανή εσωτερικής καύσης και ο ηλεκτρισμός, άρα η δεύτερη βιομηχανική επανάσταση, όφειλε να μετασχηματίσει και το ίδιο το κτήριο.

Αρχικά στη σχολή της Βαϊμάρης με το όνομα Bauhaus ξεκίνησαν να παντρεύουν την τέχνη με την βιομηχανία παράγοντας μοντέρνα αντικείμενα και στην συνέχεια η αρχιτεκτονική ρυθμολογία του μοντέρνου ανοικοδόμησε την μεταπολεμική ισοπεδωμένη Ευρώπη. Εν τούτοις πάρα τις ευγενείς προθέσεις την όμορφη ογκοπλασία, τα νέα υλικά της και τον νέο τρόπο ζωής που πρότεινε, μέσω της πολιτικής του διαχωρισμού των πολεοδομικών χρήσεων και τις τραυμάτισε πολλές πόλεις ανά την υφήλιο.

Στην Κύπρο υπάρχουν μερικά εξαιρετικά δείγματα μοντέρνας αρχιτεκτονικής και στόχος μας ως αρχιτεκτονική κοινότητα είναι η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για να προστατευθούν κι αυτά.

Μανιφέστο είναι η γραπτή διακήρυξη πολιτικού, κοινωνικού ή καλλιτεχνικού περιεχομένου, όπου αναφέρονται οι βασικές αρχές ενός κινήματος ή εκφράζονται διαμαρτυρίες για μια δύσκολη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί. Ο όρος που προέρχεται από τα **λατινικά** (manifesto= φανερώνω, καθιστώ κάτι φανερό, εκδηλώνω) και που έχει περάσει σε πολλές γλώσσες.

Μεταμοντερνισμός :

Κυρίως: Σε όλη την υφήλιο και ιδιαίτερα σε Αμερική και Βρετανία.

Χρονική Περίοδος: Από το 1970 έως τις αρχές του '90, ενώ στην Κύπρο συναντάται έως τη δεκαετία του 2000.

Χαρακτηριστικά: Αρχιτεκτονική ως εικόνα πολυπλοκότητα και αντίφαση, αποσπασματικότητα και μπερδεμένα ιστορικά στοιχεία (στην Κύπρο κυρίως σε μονοκατοικίες με κολώνες και αέτωμα στην είσοδο).

Ο μεταμοντερνισμός στη βάση του αποτελούσε ένα κίνημα αντίδρασης κατά της λιτότητας του μοντέρνου κινήματος. Έχοντας δει τα λάθη τις ατέλειες και την αυστηρότητα της μορφής του μοντέρνου οι οπαδοί του μεταμοντερνιστών. Με βάση την ιδεολογία τους ο αρχιτέκτονας δικαιούται να διαλέγει κατά το δοκούν στοιχεία και μορφές από όποια αρχιτεκτονική του αρέσει και να τα προσαρμόζει σε κτήρια τα οποία δεν χρειάζεται να είναι ούτε λειτουργικά ούτε μινιμαλιστικά.

Ολοκληρωτισμός

Κυρίως: Ναζιστική Γερμανία, φανταστική Ιταλία, Σταλινική Σοβιετική Ένωση.

Χρονική Περίοδος: Δεκαετία του 1930 στην Γερμανία – Ιταλία και έως την δεκαετία του '50 στη Σοβιετική Ένωση.

Χαρακτηριστικά: Μνημειώδεις και πομπώδεις κλασικισμός, τελετουργική αναπαραστατικότητα.

Αποκαλείται το αρχιτεκτονικό στυλ το οποίο κατά το πλείστο είχε σχεδιαστεί και υλοποιηθεί σε χώρες, οι οποίες τελούσαν υπό ολοκληρωτικά καθεστώς. Τα κτήρια αυτά σχεδιάζονταν με τρόπο που είναι επιβλητικά και μεγάλα σε μέγεθος, έτσι ώστε να εκπέμπουν την αίσθηση της δύναμης, του μεγαλείου και της αρρενωπότητας.

2.5. Κληρονομιά:

Αρχιτεκτονική Κληρονομιά:

Το σύνολο των παρακάτω μόνιμων κατασκευών:

Τα Μνημεία (Μεμονωμένα Κτήρια) ή σύνολα κτηρίων και κατασκευών, που παρουσιάζουν σημαντικό ιστορικό, αρχαιολογικό, καλλιτεχνικό, αισθητικό, επιστημονικό, κοινωνικό ή Τεχνικό ενδιαφέρον συμπεριλαμβανομένου των κινητών και διακοσμητικών στοιχείων τους.

Κτηριακά Συμπλέγματα:

Ομοιογενή σύνολα Αστικών ή αγροτικών κατασκευών, που παρουσιάζουν σημαντικό ιστορικό, αρχαιολογικό, καλλιτεχνικό, αισθητικό, επιστημονικό, κοινωνικό ή Τεχνικό ενδιαφέρον και με συνοχή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες που να μπορούν να οριοθετήσουν τοπογραφίματα.

Χώροι :

Σύνθετα έργα του ανθρώπου και της Φύσης, μερικώς δομημένα, με συνοχή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες που να μπορούν να οροθετηθούν τοπογραφικά και που παρουσιάζουν σημαντικό ιστορικό, αρχαιολογικό, Καλλιτεχνικό αισθητικό, επιστημονικό, κοινωνικό ή Τεχνικό ενδιαφέρον.

Ιστορικό Μνημείο :

Η έννοια ενός ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο αλλά και την αστική ή και την αγροτική τοποθεσία που μαρτυρεί ένα ιδιαίτερο πολιτισμό με ενδεικτική εξέλιξη ή ένα Ιστορικό γεγονός. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις μεγάλες δημιουργίες αλλά και για τα ταπεινά έργα που με τον καιρό απόκτησαν Πολιτιστική σημασία

Συντήρηση και αποκατάσταση μνημείων :

Η συντήρηση και η αποκατάσταση των μνημείων αποτελεί ένα επιστημονικό κλάδο ο οποίος πρέπει να αποτίνειτε στην συνεργασία όλων των επιστημών και όλων των τεχνών που μπορούν να συνεισφέρουν στην μελέτη και την διάσωση της μνημειακής κληρονομιάς.

Αποτελεί το τμήμα της υλικής κληρονομιάς και το οποίο η αρχαιολογικές μέθοδοι παρέχουν πρωτογενής πληροφορία. Περιλαμβάνει όλα τα κατάλοιπα της ανθρώπινης ύπαρξης και αποτελείτε από μέρη που συσχετίζονται με όλες τις εκφάσεις τις ανθρώπινης δραστηριότητας, εγκαταλειμμένες κατασκευές και απομεινάρια όλων των ειδών (συμπεριλαμβανομένων υπόγειων ενάλιων θέσεων), μαζί με όλα τα κοινιτά τους αντικείμενα.

Διαφορετικά στυλ που αντικρύζει κανείς στην πορεία αυτήν θα παρουσιάσουμε τα κτήρια που φανερώνουν την αρχιτεκτονική ποιότητα των οικοδομών ως ένα βαθμό την συνθετική πορεία σχεδιασμού και ταυτόχρονα δημιουργούν την αίσθηση ενότητας καθώς και μέσα από την μέθοδο θα μεταφέρουμε την αίσθηση που αντικρύζει ένα αρχιτεκτονικό μάτι .

Ξέρουμε πως η μετάδοση της γνώσης της αρχιτεκτονικής παιδείας δεν είναι τίποτα περισσότερο από την αρχή μιας επίπονης προσπάθειας στην διασαφήνιση του πεδίου και την αλλαγή του τρόπου που αντιλαμβάνεται ο μέσος Κύπριος, την στάση στον αρχιτεκτονικά δομημένο ιστό της πόλης που τον περιβάλλει και εργαζόμαστε με στόχο την έναρξη ενός αρχιτεκτονικού ρεπερτορίου στην καθημερινότητα.

Αρχιτεκτονική Ξενάγηση

1. Με τη σειρά ξεκίνησε > Πλατεία Νίκης
2. Βιομηχανικό κτήριο > κτίριο Κομνηνά
3. Εξοχότερο παλάτιο > παλιού Καλό/Γκιόσης Νάκαιολογίου
4. Καρνατικότοπο Ζαμπετό > Βουλιέτου Μωδέδω
5. ΤΕΠΚ, Εργαστήρια Πάικω και Εργαστήρια Τανών > Βουλιέτου Μωδέδω
6. Εξοχότερο μετόχι > Αλέξια Δρακούδη/Λεζαυροπούλου
7. Προπύλαια Επικρατείας, διάφορα κτίρια > Αλεξάνδρου
8. Κοκκινοί Εξοχότεροι, Κοκκίνοιο Κτίριο > Βουλιέτου
9. Οκτώ Πυλωναίοι > Ελλάδα
10. Οκτώ Κοκκινοί > Κωνσταντίνου
11. Μεγάλο Συναγώγιο Κοντογιάννη > Αγγαλιέτη
12. Μεγάλο και Κοκκινοί dr. Π. Τυπικά > Μωδέδω
13. Διοικητικό κτίριο > Μωδέδω
14. Διοικητικό κτίριο > Μωδέδω
15. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
16. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
17. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
18. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
19. Εξοχότερο παλάτιο > Μωδέδω
20. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
21. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
22. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
23. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
24. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
25. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
26. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
27. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
28. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω
29. Οκτώ Κοκκινοί > Μωδέδω

2.6 Ιστορικά Κτίρια της Πόλης:

Όνομα: Καφεστιατόριο Ζάππειο

Αρχιτέκτονας: Άγνωστων στοιχείων

Έτος Κατασκευής: Άγνωστον

Στυλ: Art deco (στην πρόσοψη).

Χρήση: Καφεστιατόριο

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Κατά την τελευταία ανακαίνιση μετατράπηκε σε χώρο εστίασης Φοιτητών του νέου τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος Λεμεσός.

Όνομα: Πατιχειο Δημοτικό Μουσείο (πρώην οικία Επάρχου)

Αρχιτέκτονας: Άγνωστο στοιχείο

Έτος Κατασκευής: 1879

Στυλ:

Χρήση: Σήμερα από το Νοέμβριου 2011 είναι Μουσείο ιστορικών Γεγονότων που διαθέτη αρχεία από το 1932 και είναι στην διάθεση του κοινού.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Το κτήριο κάηκε το 1931 κατά την εξέγερση των Οκτωβριανών και αποκαταστάθηκε το 1933 σχεδόν στην ίδια μορφή που ήταν. Το κτίριο, το οποίο ανακαινίστηκε από τον Δήμο Λεμεσού μεταξύ των ετών 2002 με 2011

Σημαντικά δεδομένα: Η πρώην οικία Επάρχου αποπερατώθηκε το 1879, πιθανότατα από ντόπιο κύπριο εργολάβο-πρωτομάστορα και με κτήτορα τον βρετανό δικαστή Πάρκερ. Αργότερα εκμισθώθηκε από την αποικιοκρατική κυβέρνηση προς 50 λίρες το χρόνο για 20 χρόνια για να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία του Άγγλου Διοικητή Λεμεσού. Το 1919 αγοράστηκε τελικά από την κυβέρνηση για τον ίδιο σκοπό. Από της ανακήρυξης της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, στέγασε μέχρι το 2001 την κατοικία του εκάστοτε Έπαρχου Λεμεσού.

Όνομα κτηρίου: Γ. Σχίζα (Τρίγωνο Σχίζα)

Αρχιτέκτονας: Ζαχαρίας Βόνδας

Έτος Κατασκευής: 1917

Στυλ: Νεοαναγεννησιακή αρχιτεκτονική

Αρχιτεκτονικός εκλεκτικισμός με αναφορές γαλλικού Μπαρόκ, σύστημα κατασκευής πατωμάτων με σιδηροδοκούς (Διπλά Τ).

Χρήση: Στο ισόγειο υπάρχουν καταστήματα και καφέ και κατοικία στον όροφο.

Στοιχεία Κατασκευής : Η βάση του ισογείου είναι επενδυμένη από πελεκητή πέτρα “ρουστίκ” που συνεχίζει και πλαισιώνει τις ημικυκλικές αψίδες των καταστημάτων. Πέτρινο γείσο διαχωρίζει το ισόγειο και το ανώγειο και αποτελεί βάση για τους εξώστες στηριγμένους σε σκαλιστά πέτρινα φουρούσια με διακοσμητικά σιδερένια Κιγκλιδώματα. Το γείσο του κτιρίου αποτελείται από βαθιά πέτρινη κορνίζα στηριγμένη με λαξευτούς γεισίποδες και έχει στηθαίο από πελεκητή πέτρα από πάνω. Όλα τα κουφώματα είναι πλαισιωμένα με πελεκητή πέτρα και λίθινα κλειδιά. Εδώ υπάρχει η επίπεδη οροφή του κτηρίου κατασκευασμένη από πυκνά τοποθετημένους σιδηροδοκούς με συμπαγή τούβλα.

Σημαντικά δεδομένα: 1960, όταν στεγάστηκε εκεί το Συμβούλιο

Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, που παρέμεινε στο κτίριο μέχρι και το 1981. Αν και πολλές επωνυμίες έχουν χρησιμοποιήσει τα καταστήματα του ισογείου, αυτή που μένει πιο ζωντανή στη μνήμη του κόσμου είναι το Yellow House Café. Ο χώρος αυτός ήταν δημοφιλής προορισμός για τους νεαρούς κατά τη δεκαετία του '60, αλλά και αργότερα, προσφέροντας αναψυκτικά και τυρόπιτες, αλλά και τα πρωτοεμφανιζόμενα hamburgers και hot-dogs.

Όνομα: Οικία Ιακωβίδη

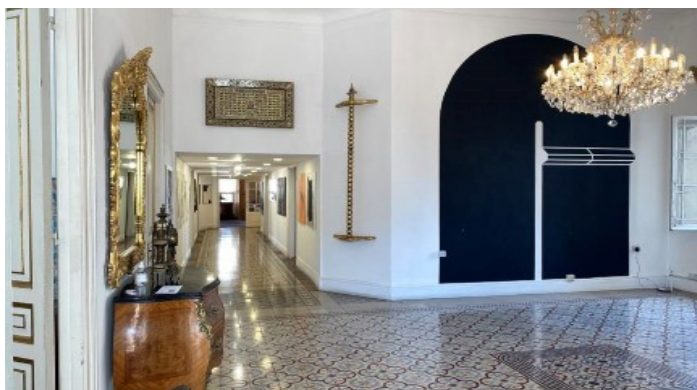
Αρχιτέκτονας: Ζαχαρία Βόνδα

Έτος Κατασκευής: 1918

Στυλ: Νεοαναγεννησιακή αρχιτεκτονική – Νεομπαρόκ

Χρήση: Το ισόγειο συνέχισε από τότε μέχρι σήμερα να φιλοξενεί εμπορικά καταστήματα (με είδη αναμνηστικών τώρα πια), ενώ στον όροφο χρησιμοποιείται ως κατοικία.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Η χρήση του να έχει αλλάξει σημαντικά, όμως παίρνοντας νέα ζωή, το εκλεκτό αυτό δείγμα αρχιτεκτονικής βρίσκει συνέχεια στο σήμερα και συντηρεί μνήμες από το παρελθόν με στοιχεία που σήμερα δεν συναντάς σε νέες οικοδομές με περίτεχνες διακοσμήσεις στα παράθυρα, τα μπαλκόνια, τις πόρτες και το γείσο της οροφής.

Όνομα: ΤΕΠΑΚ, Εργαστήρια Πολυμέσων και Γραφικών τεχνών.

Αρχιτέκτονας/Μηχανικός: Άγνωστων στοιχείων

Έτος Κατασκευής: Τέλη του 19^{ου} -πρώτο μισό 20^{ου} αιώνα, άγνωστη η ακριβής ημερομηνία.

Στυλ: Νεοαναγεννησιακό κτήριο

Χρήση: Φημολογείται ότι προγενέστερα ήταν το «Καμπαρέ του Φασόλα », σήμερα αποτελεί μέρος του Τεχνολογικού Επιστημονικού Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Ανακαινίστηκε με πρότυπα διατηρητέας οικοδομής, με ελάχιστες και αναστρέψιμες προσθηκομετατροπές.

Το ΤΕΠΑΚ έφερε άλλον αέρα με φοιτητές, καθηγητές και εκδηλώσεις στο κέντρο της Πόλης. Όμως συνέβαλε και στην διατήρηση πολλών ιστορικών κτηρίων. Είναι σημαντική η ανάπλαση παλαιών κτηρίων με έμφαση στη διατήρησή τους, την προβολή τους την ένταξη τους στο χώρο, αντί της εμπορικότητας τους. Προσθέτουν αξία στην Πόλη.

Όνομα Κτηρίου: La Maltese Boutique Mansion

Αρχιτέκτονας: Άγνωστο στοιχείο

Έτος Κατασκευής: 1881

Στυλ: Διατηρητέο Νεοκλασικό

Χρήση: Ξενοδοχείο

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Το ακίνητο είναι ένα αρχοντικό στη Λεμεσό της Κύπρου που στεγάζεται σε μια ανακαινισμένη και ανακαινισμένη διατηρητέα εξοχική κατοικία. Οι σουίτες La Maltese Mansion 10 συνδυάζουν νεοκλασική αρχιτεκτονική με μοντέρνο, μινιμαλιστικό σχεδιασμό, με ψηλές οροφές σε αντίθεση με τα μοντέρνα, μονόχρωμα υλικά. Η εξωτερική του εικόνα, με τα ιδιαίτερα διακοσμημένα μπαλκόνια, τις καμάρες στις πόρτες, τα μπλε παραθυρόφυλλα και τις χρυσές λεπτομέρειες, έχει δέσει όμορφα με το ανακαινισμένο εσωτερικό του, σε λιτό και κομψό design.

Όνομα: Οικία Βιοτεχνία Μίκη Τσιαπτάλα

Αρχιτέκτονας: Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ

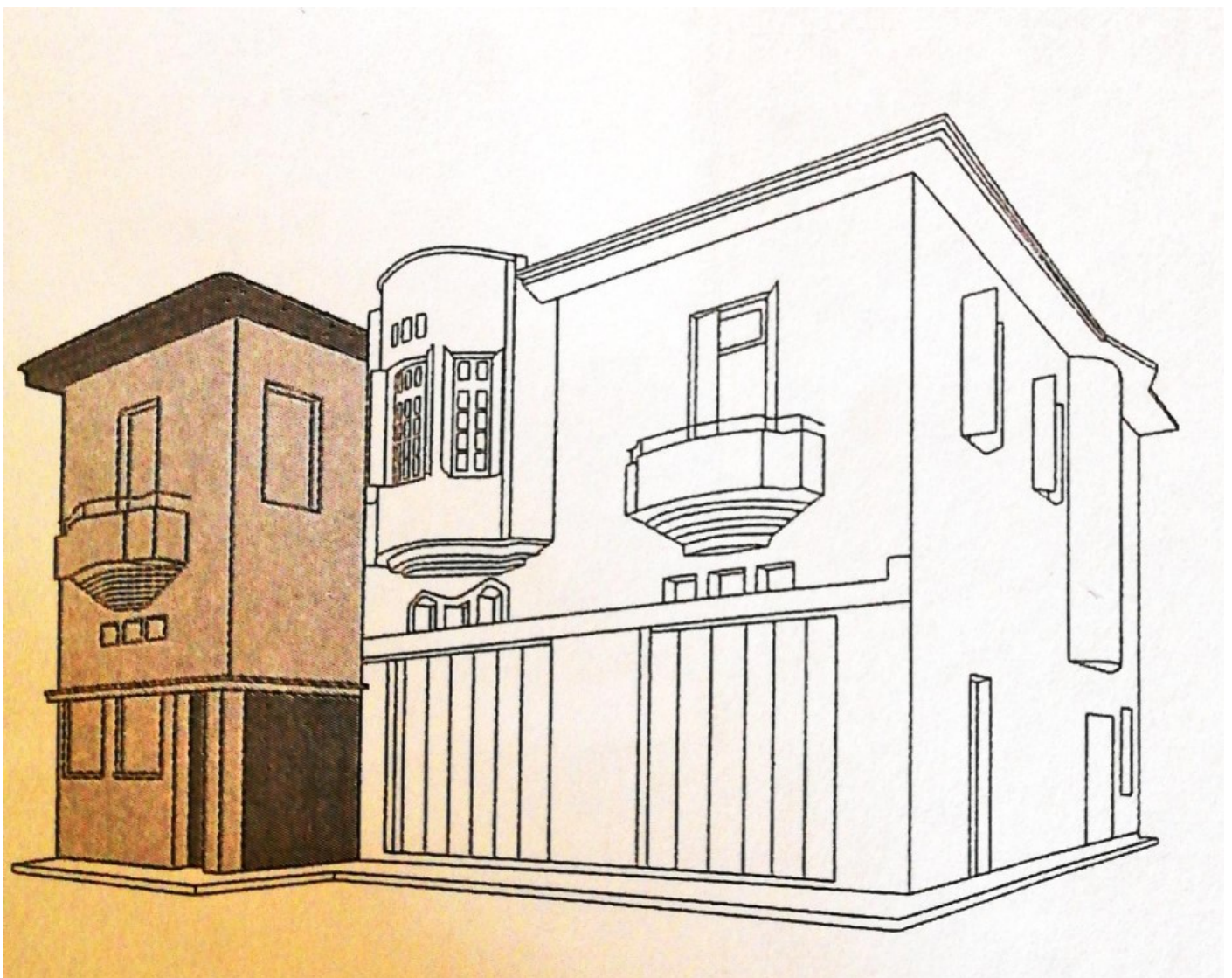
Έτος Κατασκευής: 1933

Στυλ: Μεταξύ Art Nouvo και Art Deco

Χρήση: Οικία, Βιοτεχνία Οινοπνευματωδών

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Ναι έγινε στο προεξέχον ανατολικό τμήμα και οι αποθήκες του.

Σημαντικά δεδομένα: Το κτήριο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικοδομήματα μεικτής χρήσης στο νησί. Η κομψή σχεδιαστική γραμμή του σε συνδυασμό με τα ποιοτικά υλικά οικοδομής φανερώνουν το δυναμισμό της μικρής αυτής βιοτεχνίας, την καλλιέργεια και την κουλτούρα των ιδιοκτήτων.

Όνομα: Οικία Αρχοντίδη

Αρχιτέκτονας/Μηχανικός: Παναγιώτης Σταυρινίδης

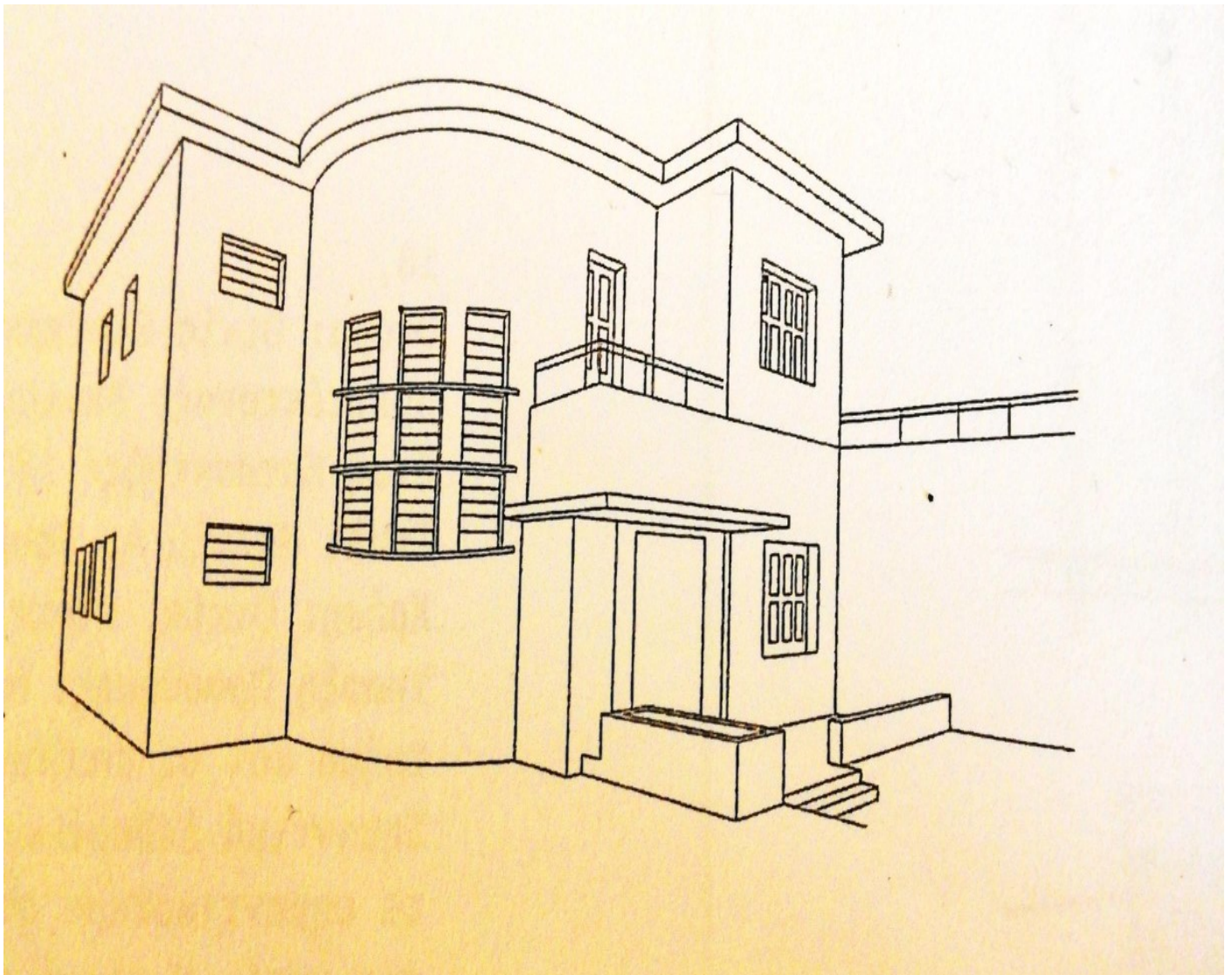
Έτος Κατασκευής: 1939

Στυλ: Πρώιμος Μοντερνισμός

Χρήση: Οικία Χαράκη

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης: Το κτήριο συντηρήθηκε ως διατηρητέο στα μέσα της δεκαετίας του 2000.

Σημαντικά Δεδομένα : Το κτήριο αν και ακολουθεί μοντέρνα πρότυπα τόσο στη μορφή του όσο και στο πανταχόθεν ελεύθερο της χωροθέτησης του όσο και στο πανταχόθεν ελεύθερο της χωροθέτησης του λόγω υψηλού κόστους δημιουργίας, πλάκας από οπλισμένο σκυρόδεμα καλύφθηκε με στέγη από κεραμίδια, όπως και πολλά άλλα πρώιμα δείγματα μοντερνισμού .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Κτήρια στην Πόλη με ιστορική σημασία

3.1.1 ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Οικία: Νικολάου Ξιούτα

Αρχιτέκτονας: William Williams / Σήμερα Λάζαρος Λαζάρου

Εργολάβος & Επιβλέπων μελετητής : Γεώργιου Ευθυβούλου & Νεόφυτος Λανίτη.

Έτος Κατασκευής: Ιούλιος 1911

Στυλ: Εκλεκτικιστικού ρυθμού

Χρήση: Αρχικά ήταν σχολείο κατόπιν Δικαστήριο και αργότερα Κτηματολόγιο σήμερα είναι συμπλέγματος του ΤΕΠΑΚ.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Ανακαίνιση κτηρίου το 2007

Σημαντικά δεδομένα: Σήμερα χρησιμοποιείτε η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου ΤΕΠΑΚ, πρόκειται για ένα μνημειώδες κτήριο το οποίο έχει κηρυχθεί διατηρητέο.

3.1.2 Τοποθεσία :

Το κτήριο περιβάλλεται ανατολικά από την οδό Νικόλαου Ξιούτα που είναι προέκταση της οδού Ιφιγένειας στα δυτικά από τη πλατεία Ευγενίου Ζήνωνος και σήμερα πλατεία Πανεπιστημίου, νότια από την οδό Θέμιδος .Το 1911 ολοκληρώθηκε η ανέγερση του κτηρίου των Δικαστηρίων, στην Οδό Ιφιγένειας με αρχιτέκτονα τον Άγγλο William Williams.

3.1.3 Ιστορία :

Στην διάρκεια της Τουρκοκρατίας το μόνο δικαστήριο που λειτουργούσε ήταν αυτό που βασιζόταν περισσότερο πάνω σε θρησκευτικούς νόμους και κανονισμούς και σε ελάχιστους λαϊκούς. Δικαστής και πρόεδρος του δικαστηρίου ήταν ο ονομαζόμενος Καδής με θρησκευτική μουσουλμανική κατάρτιση περισσότερο παρά γνώση στους λαϊκούς νόμους. Δίπλα στον Καδή βρισκόταν ένας Ελληνοκύπριος και τρεις Τουρκοκύπριοι σαν πάρεδροι ή Αζάδες, βέβαια χωρίς σημαντικές ή καθόλου γραμματικές γνώσεις τις περισσότερες φορές. Ήταν δυνατό να υπάρχει κάποιος που λειτουργούσε σαν δικηγόρος αλλά και αυτός με λιγιστές γραμματικές και καθόλου νομικές

γνώσεις. Το δικαστήριο ονομαζόταν «Νταβί Μετζιλίς» που σημαίνει «δικαστικό συμβούλιο». Το 1882 απετέλεσε μια χρονιά ορόσημο για την Ιστορία της δικαιοσύνης στην Κύπρο. Μετά την παραχώρηση Συντάγματος από την Βασίλισσα Βικτώρια, το Οθωμανικό δικαστικό σύστημα που βασιζόταν στο Ρουσφέτι και στην αυθαιρεσία καταργήθηκε. Με εντυπωσιακή τελετή μπροστά από το πρώτο δικαστήριο στον παραλιακό δρόμο έγινε η εγκατάσταση του πρώτου Άγγλου Δικαστή με παρέδρους προσωπικότητες της κοινωνίας της πόλης. Δικαστές έγιναν την περίοδο εκείνη άτομα με πείρα και μόρφωση, χωρίς όμως νομική κατάρτιση όπως ο εκδότης της «Αλήθειας» Αριστοτέλης Παλαιολόγος και ο Δημήτρης Ρωσσίδης παλαιότερα υπήρχε και πετρόκτιστη Περίφραξη.

Το 1882 μετά από διάταγμα της Βασίλισσας Βικτώριας εφαρμόστηκε το σύνταγμα στην Κύπρο που προνοούσε την ίδρυση και δημιουργία δικαστηρίων σ' αντικατάσταση των Μουσουλμανικών δικαστή το Καδή.

3.1.4 Κατασκευή Κτηρίου:

Τα πρώτα σχέδια ήταν πολύ φιλόδοξα, αλλά τα προβλήματα κυβερνητικής χρηματοδότησης περιόρισαν αναγκαστικά τον όγκο και την διακόσμηση της οικοδομής. Τελικά παρόλες τις περικοπές το κτήριο εξακολουθεί να παρουσιάζει ενδιαφέρον με τις τοξοστοιχίες των όψεων και τις γωνιακές οδοντωτές απολήξεις. Αρχικά υπήρξε περίφραξη γύρω από την οικοδομή, η οποία αργότερα κατεδαφίστηκε για να γίνει η απαραίτητη διαπλάτυνση των δρόμων που την περιβάλλουν. Το υπαίθριο καφενείο που βρισκόταν στο πεζοδρόμιο μπροστά από την Κύρια Είσοδο του κτηρίου εξελίχθηκε σε επίκεντρο πολιτικών και κοινωνικών συζητήσεων. Μετά τον Πόλεμο τα δικαστήρια μεταφέρθηκαν στο μεγαλύτερο κτήριο του Παρθεναγωγείου στην οδό Αθηνών, που αγοράσθηκε από την αποικιακή κυβέρνηση για αυτό τον σκοπό.

Κτήριο που διασώζει τον αρχιτεκτονικό ρυθμό της βρετανικής αποικιοκρατίας αποτελεί η βιβλιοθήκη «Βασίλης Μιχαηλίδης» του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Το 1911 η βρετανική διοίκηση είχε αποφασίσει να κτίσει δικαστήρια στην Λεμεσό. Ο τοπικός τύπος αντιμετώπισε αρνητικά την αρχιτεκτονική μορφολογία της οικοδομής, θεωρώντας την ξένη, με τα δεδομένα του νησιού. Σήμερα το κτήριο, το οποίο έχει αναπαλαιωθεί, στεγάζει τη βιβλιοθήκη «Βασίλης Μιχαηλίδης» του ΤΕΠΑΚ. Τα δικαστήρια Λεμεσού, Κτισμένα σε αποικιακό ρυθμό. Χαρακτηρίζει την κεντρική είσοδο του Δικαστικού Μεγάρου ως «ευρεία και ευάερος» σε αντίθεση με τις υπόλοιπες αίθουσες και χώρους του κτηρίου τα οποία χαρακτηρίζονται « χαμηλά, μικρά και στενάχωρα ». Στα εγκαταλειμμένα πλέον κτήρια των παλαιών Δικαστηρίων

λειτούργησαν διάφορες κρατικές υπηρεσίες με το τελευταίο το Γραφείο Είσπραξης φόρων.

3.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

ΤΟ ΝΕΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Μαρκάδαρις του Κουρίαν,

Τὸ παρά τὴν Ὀδομ. Τράπεζαν ἀγεροφθὴν τοῦ Διέγαρον τῶν Δικαστηρίων περαιωθὲν ἤδη τελείως, παραδόθη πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ἐργολάβου κ. κ. Λεωργ. Εὐδομοῦλου καὶ Νεοφ. Λανίτου εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς κυβερνήσεως μηχανικὸν κ. Λαίτην. Ὁ Ἄγγλος Μηχανικὸς παραλαβάνων τὸ κτίριον, ἐξέφρασεν ἐπιεικῶς τὴν ἀκράν αὐτοῦ ἐπιφράσειαν διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τοῦ Συμβολαίου καὶ εἶπεν ὅτι σπανίως ἐργολαβικὴ οἰκοδομὴ ἐγένετο μετὰ τέσης εὐσυνειδήσιας καὶ σταθερότητος.

Πράγματι τὸ κτίριον ἐκτίθη μὲ πρῶτης τάξεως ὑλικὰ καὶ ὑπὲρ τὴν διηλεκτὴ ἐπιβλεψὴν ἀμοιβερίων τῶν ἐργολάβων, ἰδίως δὲ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Νεοφ. Λανίτου, ὅστις κατέδειξε καὶ ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ τὴν οἰκοδομικὴν αὐτοῦ δεξιότητα, καὶ κατέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ μηχανικοῦ τμήματος τῆς κυβερνήσεως.

Ἡ μεταφορὰ τῶν Δικαστηρίων εἰς τὸ νέον κτίριον ἔβ. βραδύνη ἔτι τινὰς ἡμέρας ἀκόμη μένει, ἵνα ἀναμεινῶνται τὰ καταλλήλα ἔπιπλα, ἀπὸ τὰ παρηγγέλλησαν εἰς Ἀγγλίαν.

Ἐν τῷ μετὰ τὰ περίε μαγαζίει

καὶ οἰκηματα μετασχηματίζονται ἐπισημοῦς εἰς δικητορικά. Ἐραεὶ τρυφήσαν δε καὶ κατοικομενησαν βενεδικτὰ διὰ τὴν ἀπαραίτητον κοσμον τῶν ἀργεσχόλων καὶ τῶν ἄλλων που τριγυρίζουν πάντοτε τα Δικαστήρια.

4.1.1 ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

Οικία: Ρωσσίδη

Αρχιτέκτονας: William Williams

Έτος Κατασκευής: 1911

Στυλ: Εκλεκτιστικού ρυθμού

Χρήση: Αρχικά ως Δικαστήρια Λεμεσού

Στοιχεία κατασκευής: Νεοαναγεννησιακό στοιχείο

Σημαντικά δεδομένα: Το 1911 αγοράστηκε από τη βρετανική διοίκηση για να στεγάσει το διοικητήριο και αργότερα τις ταχυδρομικές υπηρεσίες. Σήμερα το κτήριο το οποίο στεγάζει τις πρυτανικές αρχές του ΤΕΠΑΚ

4.1.2 Τοποθεσία:

Το περισσότερο γνωστό ταχυδρομείο στους παλαιότερους αλλά και στους νέους συμπολίτες μας στη Λεμεσό ήταν το Κεντρικό που βρίσκεται σαν κτίριο με άλλη χρήση σήμερα ως ΤΕΠΑΚ, απέναντι από το Δημοτικό Μέγαρο.

Στο μπροστινό μέρος που είναι δυτική πλευρά του περνά η οδός Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, στα νότια η οδός Θέμιδος και στα Βόρεια η οδός Γιάγκου Ποταμίτη (παλαιότερα ήταν η οδός Τ.Π. Οκκόννορ), ανατολικά ήταν η πλατεία Ευγενίου Ζήνωνος και σήμερα πλατεία Πανεπιστημίου, όπου απέναντι βρισκόταν το κτίριο των πρώτων δικαστηρίων και αργότερα τα γραφεία είσπραξης φόρων (σήμερα είναι ή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Τεπακ).

4.1.3 Ιστορία :

Ένα από τα ομορφότερα κτίρια της εποχής που χρονολογείται από το 1895

Η οικία Γ. Θ. Ρωσσίδη που μέχρι πρόσφατα στέγαζε τις ταχυδρομικές υπηρεσίες και το τμήμα Υδατοπρομήθειας Λεμεσού. Σήμερα το κτήριο το οποίο στεγάζει τις πρυτανικές αρχές του ΤΕΠΑΚ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κτήρια του τέλους του 19ου αιώνα στη Λεμεσό. Το 1911 αγοράστηκε από τη βρετανική διοίκηση για να στεγάσει το διοικητήριο και αργότερα τις ταχυδρομικές υπηρεσίες.

Στα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας στην ίδια θέση βρισκόταν μια μεγάλη πλινθόκτιστη αποθήκη με δώμα που στέγαζε τις εμπορικές δραστηριότητες του τροφοδότη του Βρετανικού στρατού Z. Z. Ουίλιαμσον.

Το κτήριο αποτελούσε προίκα των δύο θυγατέρων της Οικ. Ρωσσίδη, έμπορα της εποχής που διατηρούσε τις επιχειρήσεις Ρωσσίδη και Ζαχάρωφ με γραφεία στο

ισόγειο του εν λόγω κτιρίου. Το 1915 η τότε αποικιακή κυβέρνηση το αγόρασε και το μετέτρεψε σε Διοικητήριο της επαρχίας Λεμεσού.

Το 1960 με την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, εγκαταστάθηκαν οι Ταχυδρομικές Υπηρεσίες και το τμήμα Υδάτων. Αργότερα παραχωρήθηκε στο Δημαρχείο Λεμεσού και αυτό το δώρισε στο ΤΕΠΑΚ.

Μετά από μερικά χρόνια ο υπερδραστήριος Ουίλιαμσον έφυγε από το νησί χωρίς ποτέ να επανέλθει. Η λήθη του χρόνου κάλυψε πλήρως το πέρασμα του από την πόλη. Μετά από πάροδο δεκαετιών η τοπική κοινωνία ανακάλυψε συμπωματικά την πραγματική του ταυτότητα: Ο Ζέτ -Ζέτ δεν ήταν άλλος από τον πάμπλουτο Σμυρνιό έμπορο όπλων σερ Βασίλειο Ζαχάρωφ, προσωπικό φίλο του Βενιζέλου και σημαντικό χρηματοδότη της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Την έκπληξη διαδέχθηκε ο ενθουσιασμός. Ένας βαθύπλουτος στα πρώτα του βήματα χρησιμοποίησε την Λεμεσό ως εφαλτήριο της διεθνώς επιτυχούς καριέρας του. Το Κεντρικό Ταχυδρομείο σταμάτησε τη λειτουργία του γύρω στο 2001, όπου μετά τη ίδρυση του Τεπάκ αγοράστηκε και μετά την αναπαλαίωση του χρησιμοποιείται σαν γραφεία Πρυτανείας.

4.1.4 Κατασκευή Κτηρίου:

Ο εμπειρικός αρχιτέκτονας – εργολάβος Κ. Τραχανάς χρησιμοποίησε Νεοαναγεννησιακά πρότυπα στην διαμόρφωση των όψεων του.

Η τελευταία του χρήση στο ισόγειο ήταν ως Κεντρικό Ταχυδρομείο της Πόλης και σε ότι αφορούσε το πρώτο όροφο ήταν γραφεία του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων της Κυβέρνησης. Αργότερα αρχές του 20^{ου} αιώνα συγκεκριμένα το 1911 από οικία Ρωσσίδη μετατράπηκε σε έδρα Βρετανού Διοικητή, Κτηματολόγιο και Ταχυδρομείο. Μετά τον ερχομό των Βρετανών στη Κύπρο σαν Ταχυδρομείο ήταν το δεύτερο οικοδόμημα που χρησιμοποιήθηκε.

Χαρακτηριστική είναι η πρόσοψη του κτηρίου, επί της οδού Αρχιεπισκόπου Κυπριανού με την τοξοστοιχία του ισογείου, που μεταλλάσσεται με κιονοστοιχία στον όροφο. Τα γραφεία και οι αποθήκες του μεγαλέμπορου βρίσκονταν στο ισόγειο της οικοδομής, ενώ στον όροφο αποτελούσαν δύο πολυτελείς κατοικίες. Στα 1911 η αποικιακή κυβέρνηση αγόρασε το κτήριο και στους χώρους του μετέφερε τις διαφορές υπηρεσίες της. Στο παλαιό διοικητήριο στο λιμάνι παρέμεινε μόνο το τελωνείο.

Ανάμεσα στις Κυβερνητικές υπηρεσίες που στεγάσθηκαν στην οικία Ρωσσίδη ήταν και το ταχυδρομείο στο οποίο οφείλεται και η ονομασία της παλαιάς οικοδομής.

Το κτήριο περιγράφεται ως φέρουσα κατασκευή (χωρίς δοκούς στήριξης του κτηρίου και είναι κτισμένο με τοπική πέτρα πάχους 60 εκ.)

Το διατηρητέο κτήριο ξεκίνησε να ανακαινίζεται τον Ιανουάριο του 2008 και ολοκληρώθηκε ένα χρόνο μετά το 2009.

Το κτήριο λόγω της χρονολογίας του χρειάστηκε να γίνουν πολλές εργασίες κατά την αποκατάσταση, για να γίνει σύγχρονο για την εποχή όπως:

- Στατική Αναβάθμιση της βάσης του κτιρίου με τοίχους αντιστήριξης.
- Άνοιγμα υπογείου για αποθηκευτικό χώρο & εγκατάσταση Υπηρεσιών.
- Αποκατάσταση όλων των ορόφων 1ου και 2ου, με νέα πατώματα και δωμάτια.
- Αφαίρεση όλων των προηγούμενων επεμβάσεων όπως μεταλλικοί δοκοί και μπετόν.
- Τοποθέτηση Ανελκυστήρων, κατασκευή ραμπών αναπήρων.
- Αλλαγή ξύλινης στέγης, κεραμίδια και πατωμάτων.
- Νέα ηλεκτρονική εγκατάσταση βάσει των νέων κανονισμών.
- Νέα μηχανολογική εγκατάσταση με βάσει τους νέους κανονισμούς για σύγχρονο κλιματισμό και σύγχρονο αποχετευτικό σύστημα.
- Νέα μπαλκόνια και βεράντες.
- Νέες Πόρτες και Παράθυρα.

4.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

*Η οικία ή Κονάκι του Πιόργου Θ. Ρωσσίδη,
σαν κυβερνητικό πλέον κτίριο,
χρησιμοποιούμενοςαν Ταχυδρομείο,
Διοικητήριο, Κτηματολόγιο και τελικά
σαν μόνο Ταχυδρομείο. Οι φωτογραφίες
αρχίζοντας από άνω παρουσιάζουν την
εξέλιξη του στη πορεία των χρόνων.*

Διατήρηση των γύψινων διακοσμητικών στοιχείων

Στήριξη αψίδας

Άποψη του κτιρίου πριν από την έναρξη των εργασιών

Στήριξη αψίδων βεράντας

Στήριξη οροφών και εξώστη

Άνοιγμα πόρτας

5.1.1 ΤΟ Α΄ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ Α΄ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

Οικία: Αντρέας Θεμιστοκλέους

Αρχιτέκτονας: William Williamson

Έτος Κατασκευής: 1910 & 1912 εγκαινιάστηκε το γυμνάσιο Θηλέων

Στυλ:

Χρήση: Αρχικά Α΄ Παρθεναγωγείο έτος Λειτουργίας του 1939 (γυμνάσιο Θηλέων)

Στοιχεία κατασκευής: Είναι ένα κτίσμα αποικιακού βρετανικού ρυθμού που οι κυβερνήτες ήθελαν μέσω των κτιρίων που έκτιζαν για να φανερώνουν και να δηλώνουν την εδώ παρουσία τους.

Σημαντικά δεδομένα: Κτίστηκε από δωρεές ευεργετών της πόλης, στο κτήριο ξέσπασε πυρκαγιά το 1940.

5.1.2 Τοποθεσία :

Το περισσότερο γνωστό ταχυδρομείο στους παλαιότερους αλλά και στους νέους συμπολίτες μας στη Λεμεσό ήταν το Κεντρικό που βρίσκεται σαν κτίριο με άλλη χρήση σήμερα ως ΤΕΠΑΚ, απέναντι από το Δημοτικό Μέγαρο.

Στο μπροστινό μέρος που είναι δυτική πλευρά του περνά η οδός Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, στα νότια η οδός Θέμιδος και στα Βόρεια η οδός Γιάγκου Ποταμίτη (παλαιότερα ήταν η οδός Τ.Π. Οκόνορ), ανατολικά ήταν η πλατεία Ευγενίου Ζήνωνος και σήμερα πλατεία Πανεπιστημίου, όπου απέναντι βρισκόταν το κτίριο των πρώτων δικαστηρίων και αργότερα τα γραφεία είσπραξης φόρων (σήμερα είναι ή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Τεπακ).

5.1.3 Ιστορία :

Στις αρχές του 20ου αιώνα, μετά από πολλά εμπόδια και αντιστάσεις, ανεγείρεται στη Λεμεσό το Παρθεναγωγείο, ένα σπουδαίο κτίριο, που αφιερώνεται στην παιδεία και τη μόρφωση. Από τότε, το κτίριο αλλάζει μορφή και ταυτότητα, διανύοντας τη δική του πορεία στο χρόνο, ενώ, χρόνια αργότερα, διατηρώντας την αρχική ιδιότητα του εκπαιδευτικού ιδρύματος, εντάσσεται στις κεντρικές εγκαταστάσεις του ΤΕΠΑΚ, του δημόσιου πανεπιστημίου της πόλης. Η απόφαση για την ανέγερση του Παρθεναγωγείου δε βρήκε σύμφωνη την αγγλική, αποικιοκρατική διοίκηση του περασμένου αιώνα ενώ τότε ορισμένοι άλλοι εξέφρασαν και ανησυχίες και φόβους σχετικά με την κατασκευή του κτιρίου δίπλα στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αρρένων. Κάτι τέτοιο έβαζε σε δοκιμασία τις αυστηρές ηθικές νόρμες που ίσχυαν, αφού η επικοινωνία αγοριών και

κοριτσιών δεν ήταν αποδεκτή για την κοινωνία της εποχής.

Τελικά, το Παρθεναγωγείο έγινε πραγματικότητα και εγκαινιάστηκε με ιδιαίτερο ενθουσιασμό από τους Λεμεσιανούς, σε μια λαμπρή τελετή, το 1912, οπότε υποδέχθηκε και τις πρώτες του μαθήτριες. Μερικές δεκαετίες αργότερα, το 1940, στο σχολείο ξέσπασε από μια τρομερή πυρκαγιά, καταστρέφοντας την οροφή, τα έπιπλα και τα σχολικά όργανα του ιδρύματος, ενώ το 1954, αποφασίζεται η μεταφορά του στο κτίριο που στέγαζε το Γυμνάσιο Θηλέων.

Τα κτίρια αυτά κτίστηκαν περίπου το 1939. Στέγασαν αρχικά το πρώτο Παρθεναγωγείο της Λεμεσού και μετέπειτα το Δικαστήριο, αλλά και άλλες κρατικές υπηρεσίες. Το 2007 δημιουργήθηκαν εκεί οι πρώτες διδακτικές αίθουσες του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Το Α΄ Παρθεναγωγείο σαν κτίριο με άλλη χρήση βρίσκεται σήμερα στην αριστερή πλευρά της οδού Αθηνών πηγαίνοντας προς την οδό Ανεξαρτησίας από το Παντοπωλείο. Είναι στο βάθος του οικοπέδου όπου η βόρεια πλευρά του κτιρίου ακουμπά στην οδό Θεμιστοκλέους. Σήμερα λειτουργούν σαν χώροι διδασκαλίας του Τεπακ και τα δύο κτήρια αυτά του Α΄ Παρθεναγωγείου και νηπιαγωγείου κτίστηκαν με κυπριακή πελεκητή πέτρα και με στέγες από κεραμίδια, έχοντας και στα δύο τον ίδιο αρχιτεκτονικό χαρακτήρα. Αυτά τα δύο κτήρια κατασκευάστηκαν και τα δύο με δωρεές του Αλέξανδρου Κυρβελλίδη και Παναγή Ποταμίτη και με κάποιο δάνειο από την τράπεζα Αθηνών υπό την διεύθυνση του Γαβριήλ Κουδουνάρη. Αρχισε να κτίζεται γύρω στο 1911 και εγκαινιάστηκε.

5.1.4 Κατασκευή Κτηρίου Παρθεναγωγείο Λεμεσού :

Για την τοιχοποιία χρησιμοποιήθηκαν κοφτές κυπριακές πέτρες και για την στέγη του κτιρίου κυπριακά κεραμίδια γαλλικού τύπου. Γύρω από το κτήριο κτίστηκε χαμηλός τοίχος περίφραξης με μικρές κολόνες ή πυργίσκους σ' όλο το μήκος του, όλα κατασκευασμένα με κοφτή κυπριακή πέτρα. Μεταξύ των μικρών κολόνων τοποθετήθηκαν σιδερένια κάγκελα, στο συνολικό ύψος της περίφραξης στα περίπου δύο μέτρα.

Με σημαντικές δωρεές ευεργετών προχώρησαν, στις αρχές του 20ου αιώνα τα έργα οικοδόμησης του Παρθεναγωγείου ενώ τα εγκαίνια του κτηρίου πραγματοποιήθηκαν στις 8 Ιανουαρίου του 1912. Δύο χρόνια αργότερα λειτούργησε και το νηπιαγωγείο που βρισκόταν νοτιότερα του Παρθεναγωγείου, επί της οδού Αθηνών. Η πρώτη διευθύντρια του παρθεναγωγείου ήταν η Πολυξένη Λοϊζιάς. Εδώ λειτούργησε το 1939 το πρώτο Παρθεναγωγείο της Λεμεσού. Το κτίριο που βρίσκεται στην οδό Αθηνών και σε μικρή απόσταση από την Πρυτανεία, κατασκευάστηκε με δωρεές ευεργετών της πόλης. Στη

διάρκεια των χρόνων, μέχρι το 2007 που δόθηκε στο ΤΕΠΑΚ στεγάστηκαν εδώ το Δικαστήριο και διάφορες άλλες κρατικές υπηρεσίες.

Σήμερα φιλοξενεί διάφορες αίθουσες διδασκαλίας του Πανεπιστημίου, αλλά και το Αμφιθέατρο «Πένκιος Γεωργιάδης».

Σήμερα στεγάζει το κτήριο Κοινών Χώρων Διδασκαλίας ‘Ανδρέας Θεμιστοκλέους’ του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, με τον εμπλουτισμό διαφόρων σύγχρονων επεμβάσεων.

5.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

Πρόσοψη κτηρίου

ΠΡΟΣΟΨΗ ΚΤΗΡΙΟΥ

-Κιονόκρανο Ιωνικού ρυθμού

-Αέτομα με ακροτήριων

-Γείσω

-κορμός κίονα

-Βάση

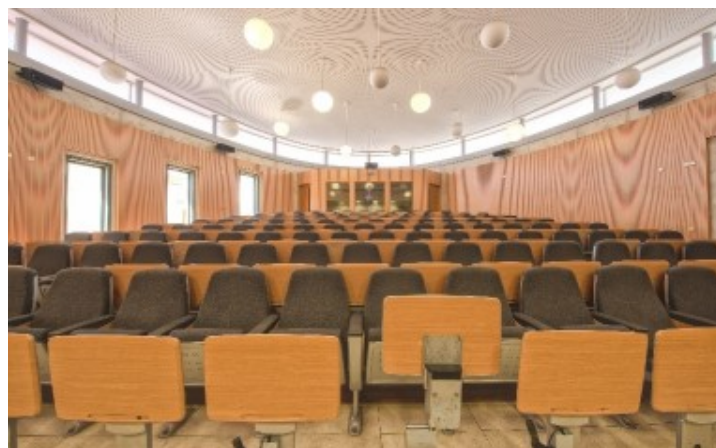
-Κρηπίδα

-Ξύλινα Παράθυρα (αριστερά και δεξιά)

-Πέτρινη τοιχοποιία σε όλο το κτήριο

-Κ. Είσοδος κατασκευασμένη από σίδηρο

Αμφιθέατρο

Αίθουσες διδασκαλίας

6.1.1 Αρχοντικό της Κρυσταλλίας Παυλίδη

Οικία: Μεγαλέμπορος Μ. Γαβριηλίδης (Χατζηγαβρίλης)

Αρχιτέκτονας: Κ. Τραχανά

Έτος Κατασκευής: Τέλη 19^{ου} αιώνα

Στυλ: Νεοκλασικό αρχοντικό

Χρήση: Είχε αρχίσει να ενοικιάζονται ως γραφεία εταιρειών, ήδη από τα μέσα του 1930. Τελικά, το κτίριο ενοικιάστηκε εξολοκλήρου στον Δήμο Λεμεσού, στεγάζοντας αρκετές από τις υπηρεσίες του, μέχρι και το 2005. Σήμερα η αυλή του έχει μετατραπεί σε ένα από τα πιο δημοφιλή καλοκαιρινά στέκια της πόλης.

Σημαντικά δεδομένα: Το κτήριο στεγάζει την δημοτική βιβλιοθήκη από το 1970.

6.1.2 Τοποθεσία :

Το νεοκλασικό βρίσκεται στο κέντρο της πόλης έναντι από την βιβλιοθήκη σήμερα του Τεπακ, είναι ανάμεσα στην γωνία Ιφιγενείας και Θέμιδος.

Σήμερα, στην αυλή του αρχοντικού φιλοξενείται ένα όμορφο, καλοκαιρινό μπαράκι, το Gin Garden.

6.1.3 Ιστορία :

Αν και κτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, το σπίτι αυτό συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά κτίρια στο ιστορικό κέντρο της Λεμεσού. Μεγάλο και επιβλητικό, παρά τη φθορά που έχει υποστεί, το αρχοντικό της Κρυσταλλίας Παυλίδη, όπως έμεινε γνωστό, είναι ένα δείγμα της αισθητικής που χαρακτήριζε τα πλουσιότερα στρώματα της κοινωνίας της Λεμεσού.

Ο ιδιοκτήτης του αρχοντικού ήταν ο μεγαλέμπορος Μ. Γαβριηλίδης, ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους της Κύπρου εκείνη την εποχή. Όπως μεταφέρουν δημοσιεύματα της εποχής, είχε δηλώσει περιουσία που έφτανε τις 175.000 λίρες, με ετήσιο εισόδημα 11.000 λιρών, αν και υπήρχε η φήμη ότι αυτή ξεπερνούσε τις 300.000.

Το 1922, το νεοκλασικό αρχοντικό δόθηκε ως προικώο στο μοναχοπαίδι του Χατζηγαβρίλη, Κρυσταλλία, μετά τον γάμο της με τον επιχειρηματία Παύλο Παυλίδη, στον οποίο ανήκε ένα εξίσου εντυπωσιακό αρχοντικό, λίγα μέτρα νοτιότερα.

Το αρχοντικό αυτό το οποίο δυστυχώς σήμερα βρίσκεται σε κακά χάλια στεγάζονταν για αρκετά χρόνια υπηρεσίες του Δήμου Λεμεσού οι οποίες αποχώρησαν λόγω ακαταλληλότητας του.

Το κτήριο αυτό είχε τεθεί κάποτε σαν υποψήφιο για να στεγάσει μέρος του τμήματος Καλών Τεχνών του ΤΕΠΑΚ κάτι που όμως δεν προχώρησε ενώ στην συνέχεια ο Δήμος Λεμεσού ζήτησε χρήματα από το κράτος για ανακαίνιση του για να στεγαστεί εκεί το Θεατρικό Μουσείο όμως το κράτος θεώρησε το κόστος ψηλό και απέρριψε το αίτημα.

Έτσι λοιπόν χάθηκε μια μεγάλη ευκαιρία για να καταστεί το αρχοντικό Παυλίδη στολίδι και σημείο αναφοράς για την πόλη μας, χάθηκε η ευκαιρία να έχουμε αυτό το εκπληκτικό μουσείο στην καρδιά του κέντρου της Λεμεσού.

6.1.4 Κατασκευή Κτηρίου:

Η Οικία της Κρυσταλλίας Παυλίδου στο κέντρο τότε της μικρής πόλης της Λεμεσού Πρόπυλο στην πρόσοψη με κάτω βεράντα και πάνω βεράντα από τις κολόνες, τις καμάρες και τα κολονάκια με όλα τα ξεγυρίσματα. Στην μεγάλη γωνιακή οικία υπάρχουν τα παράθυρα και οι Πατούδες στις σκηνέτες και στα μπαλκόνια, παντού υπήρχαν ξεγυρίσματα και σκαλίσματα.

Η περίφραξη και ο κήπος καταστράφηκαν εν μέρει γύρω στη δεκαετία του 1960, λόγω της διαπλάτυνσης της οδού Ιφιγενείας, έτσι η είσοδος του αρχοντικού βρίσκεται σήμερα ακριβώς πάνω στο πεζοδρόμιο.

Σήμερα έχει ανακαινιστεί η αυλή και η αποθήκη του κτηρίου η οποία βρίσκεται στο πίσω μέρος του και ο χώρος αυτός σήμερα έχει γίνει καφετέρια.

6.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

Γωνία Ιφιγενείας και Θέμιδος

Δυτική πλευρά

7.1.1 ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΠΗΛΑΒΑΚΗ

Όνομα: Οικίας Αντώνης Πηλαβάκης.

Αρχιτέκτονας: Ζαχαρίας Βονδάς

Έτος Κατασκευής: 1919 - 1934

Στυλ: Νεομπαρόκ (Ναπολέοντα Γ')

Χρήση: Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Το 2018 έγινε μεγάλη ανακαίνιση.

Σημαντικά δεδομένα: Το κτήριο στεγάζει την δημοτική βιβλιοθήκη από το 1970.

7.1.2 Τοποθεσία :

Το άκρως επιβλητικό, ελεύθερα ιστάμενο διώροφο μέγαρο κτίστηκε σε μεγάλο οικόπεδο νησίδα που περιβάλλεται από την οδό Αγίου Ανδρέου στην κύρια νότιο-ανατολική όψη, την οδό Κολοκοτρώνη νότιο-δυτικά, Χρυσορογιάτισσας βόρειο-δυτικά Καραϊσκάκη βόρειο-ανατολικά.

7.1.3 Ιστορία :

Η καθιερωμένη ετήσια απόδραση του μεγαλέμπορου Αντώνη Πηλαβάκη, από τις επιχειρηματικές του σκοτούρες ήταν ο Βράχος του Μονακό και το Μόντε Κάρλο. Εκεί απολάμβανε το κοσμοπολίτικο περιβάλλον το οποίο προσέφερε απλόχερα το περίφημο καζίνο. Εκτός από τις προσκλήσεις της θέας τύχης, στις οποίες ανταποκρινόταν, ο Πηλαβάκης κοίταζε με προσοχή τις περίτεχνες λεπτομέρειες του κτηρίου του καζίνο, εκλεκτικιστικού ρυθμού προσπαθώντας να τις καταγράψει στην μνήμη του.

Μεγάλη του φιλοδοξία ήταν η ανέγερση μιας ιδιωτικής κατοικίας, δικής του με επιδράσεις από την αρχιτεκτονική του Καζίνου. Ίσως κάπου ν' αναρωτιόταν πως θα χώραγε ένα τέτοιο μεγαλεπήβολο σχέδιο στο ταπεινό οικιστικό περιβάλλον της μικρής Λεμεσού. Με αποφασιστικότητα όμως, που διακρίνει κάθε οραματιστή αυτά τα ερωτήματα αντιμετώπιζε σαν πρόσκληση για δράση.

Το 1966 το μέγαρο πωλήθηκε. Η Ζήνα Κάνθερ κατέλαβε ένα μέρος της δαπάνης της αγοράς. Τελικά ανέλαβε ο Δήμος και στέγασε εκεί την Δημοτική Βιβλιοθήκη της Λεμεσού που μέχρι τότε λειτουργούσε στο Δημαρχείο.

Η ίδρυση μιας δημοτικής βιβλιοθήκης στην πόλη κατέστη επείγουσα αναγκαιότητα από τις αρχές της δεκαετίας του 1940. Συγκεκριμένα, το 1943, επί Δημαρχίας Πλουτή Σέρβα, το Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε την ίδρυση Δημοτικής Βιβλιοθήκης και άρχισε ενέργειες για την υλοποίηση του έργου. Ένα

χρόνο αργότερα είχαν ήδη συγκεντρωθεί αρκετά βιβλία και είχε εξασφαλιστεί ο πρώτος απαιτούμενος εξοπλισμός και το 1944 άρχισε να λειτουργεί κανονικά αφού στεγάστηκε στη μεγάλη αίθουσα του Δημοτικού Μεγάρου.

Με πρωτοβουλία του Δημάρχου Πλουτή Σέρβα συγκροτήθηκε στα 1945 η Επιτροπή Δημοτικής Βιβλιοθήκης, αποτελούμενη από εξέχουσες πνευματικές προσωπικότητες της Λεμεσού όπως ο Κώστας Πηλαβάκης, ο Αμφιτρύων Υδραίος, ο Πάνος Φασουλιώτης, ο Ηρακλής Αγγελίδης, ο Γιάγκος Ποταμίτης, ο Πυθαγόρας Δρουσιώτης και άλλοι. Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγηκε ο Νικόλας Ξιούτας, ο οποίος ανέλαβε τη θέση αυτή από τις 8 Οκτωβρίου 1945. Στις 25 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου εγκρίθηκαν οι εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας της Βιβλιοθήκης και στις 30 Σεπτεμβρίου 1945 τελέσθηκαν τα επίσημα εγκαίνια της, με κύριο ομιλητή το Νικόλα Ξιούτα. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη από τον Οκτώβριο του 1945 άνοιξε τις πύλες της στο κοινό της Λεμεσού.

Στις 14 Ιανουαρίου 1946 ύστερα από διεργασίες και ζυμώσεις 2-3 χρόνων, εγκρίθηκαν και τέθηκε σε ισχύ το καταστατικό της Βιβλιοθήκης. Η Επιτροπή Βιβλιοθήκης σε συνεδρία της στις 17 Μαρτίου 1947 αποφάσισε μεταξύ άλλων όπως στο εξής ονομάζεται «Επιτροπή Δημοτικής Βιβλιοθήκης» και υιοθέτησε αντί του παλαιότερου «Βιβλιοθήκη Δήμου Λεμεσού» το όνομα «Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού» που ισχύει ως σήμερα.

7.1.4 Κατασκευή Κτηρίου:

Η γνωριμία του στα 1914 με Ελλαδίτη, ο οποίος εργαζόταν στο Παρίσι στο γραφείο του αρχιτέκτονα Edouard Niermans, αποτέλεσε την αρχή. Σύντομα τα σχέδια ενός επιβλητικού μεγάρου, με τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής Ναπολέοντος του Γ' ολοκληρώθηκαν στο Παρισινό γραφείο.

Αποτέλεσε η προσαρμογή των σχεδίων στις τοπικές κατασκευαστικές μεθόδους. Σ' αυτό ήταν η συμμετοχή του Κερκυραίου αρχιτέκτονα **Ζαχαρία Βονδά**, με τον οποίο ο Αντώνης Πηλαβάκης συνδεόταν φιλικά.

Το 1919 άρχισαν οι οικοδομικές εργασίες ανεγέρσεως του μεγάρου.

Οι καλύτεροι τεχνίτες στην Πόλη ανέλαβαν το **σκάλισμα της πέτρας**, με τις μορφές ερωτιδέων και τις γιρλάντες στα πλαίσια των ανοιγμάτων. Οι μαστόροι τα ετοιμάζαν καθισμένοι κατά γης, τα καλύπτουν με γύψο για ασφάλεια, με τα ξύλινα αναβατόρια τα ανέβαζαν και τα τοποθετούσαν στις καθορισμένες θέσεις. Αφού ολοκληρώθηκε η τοιχοποιία με τις πέτρινες διακοσμήσεις, κατασκευάστηκε η **οροφή** που την αποτελούσαν μεταλλικές δοκοί με τούβλα στα ενδιάμεσα. Κάποιες περικοπές έγιναν στην Βόρεια πλευρά για λόγους οικονομίας για αυτό η βόρεια όψη είναι πολύ πιο λιτή.

Όταν ολοκληρώθηκε το μέγαρο το 1934, ο θαυμασμός που προκάλεσε ήταν απερίγραπτος. Οι πλούσια διακοσμημένες όψεις του ξεφεύγουν από καθιερωμένες αρχές της συμμετρικής διάταξης. Ετερογενείς όγκοι συνδέονται μεταξύ τους, με τρόπο μαγικό, συνθέτοντας ένα απόλυτα αρμονικό σύνολο.

Στο εσωτερικό την τεράστια γαλαρία του προθάλαμου διαπερνούν στις γωνίες τέσσερεις κορινθιακοί κίονες των οποίων η επιδερμίδα δίνει την εντύπωση μαρμάρου, ψευδαίσθηση που οφείλεται σε παλαιά τεχνική, με κερί, έργο Ελλαδιτών τεχνιτών.

Το δάπεδο ήταν επιστρωμένο με πολύχρωμα πλακίδια μέσα σε δύο εσοχές (αλκόβες) υπήρξαν ξύλινες βιτρίνες για την συλλογή αρχαίων ειδωλίων του ιδιοκτήτη.

Αργότερα όταν το κτήριο το ανέλαβε ο Δήμος, οι επεμβάσεις που έγιναν επέφεραν απαράδεκτες αλλοιώσεις στην αυθεντική του μορφή. Μαρμάρινες αντικατέστησαν τα αυθεντικά δάπεδα στο εσωτερικό. **Οι κολώνες της γαλαρίας** ασπρίστηκαν λες και βρίσκονταν σε νοσοκομείο. Μεσότοιχοι κατεδαφίστηκαν.

Στο εσωτερικό του οι επεμβάσεις ήταν ακόμη μεγαλύτερες. **Η καλυμμένη βεράντα της πρόσοψης** συμπεριελήφθη στον χώρο του αναγνωστηρίου και ξύλινα κουφώματα αντικαταστάθηκαν από άλλα συρόμενα μεταλλικά.

Πλήρης κατεδάφιση υπέστη το εντυπωσιακό περιτοίχισμα που με σαφήνεια οριοθετούσε και διαχώριζε τον χώρο γύρω από το μέγαρο. Μετά και από την ρυμοτόμηση του τετραγώνου κατέστη αναπόφευκτη πια η οπτική ανισομέρεια

και η κακαίσθηση αισθητική σύνδεση του κτηρίου με τους όγκους των γύρω πολυώροφων οικοδομών.

Σήμερα η αποκατάσταση της αρχικής μορφής πρέπει να είναι το ζητούμενο Οψόμεθα.

Όσον αφορά την Ανακαίνιση που έγινε στην αναπαλαίωση του Διατηρητέου Κτηρίου για την ενίσχυση των πέτρινων τοίχων του κτηρίου, χρησιμοποιούνται ενέματα από τσιμεντοκονίαμα, ενώ για την ενίσχυση των πέτρινων κολόνων της εισόδου και των πλακών, χρησιμοποιούνται ανθρακονήματα. Παράλληλα οι εργασίες περιλαμβάνουν πλήρη ανακατασκευή της οροφής (θερμομόνωση και υγραμόνωση). Η ανακαίνιση κόστισε 3.200.000 ευρώ μέχρι να ολοκληρωθεί. Οι εργασίες ανακαίνισης, που ανέλαβε να φέρει εις πέρας το ΤΕΠΑΚ κατόπιν συμφωνίας με το Δήμο Λεμεσού,

είχαν σταματήσει το 2012 λόγω αδυναμίας του τότε εργολάβου, ενώ στην πορεία προέκυψαν διάφορα άλλα προβλήματα, τα οποία καθυστερούσαν την ολοκλήρωση του έργου.

Οι εργασίες τελείωσαν στο τέλος του 2017 και παραδόθηκε στον Δήμο και το Τεχνολογικό πανεπιστήμιο Κύπρου.

Αποτελεί ένα από τα ομορφότερα κτήρια της Λεμεσού και ορόσημο της ιστορικότητας της πόλης ενώ η τοποθεσία της σηματοδοτεί πως βρίσκεται στο κέντρο της Λεμεσού.

7.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ:

Ανακαίνιση 2018

- Πλήρη ανακατασκευή της οροφής (θερμομόνωση και υγραμόνωση)
- Αύξηση θλιπτικής αντοχής της πέτρινης τοιχοποιίας με την χρήση ενέσιμου υλικού.
- Αφυγραντικό σύστημα σοβά.

Κατασκευή 1934

Το εσωτερικό του μεγάρου με τα ποικιλόχρωμα πλακάκια που αφαιρέθηκαν μετά το 1966.

Είσοδος Μεγάρου

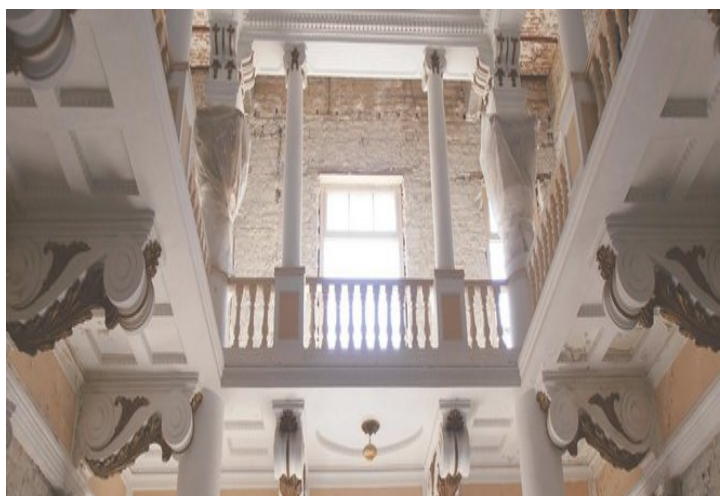
Δημοτική και Πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη Σήμερα

Πρόσοψη Κτηρίου

Εσωτερικό στο υπόγειο Ησυχαστήριο

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟΥ (ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ / ΥΠΟΔΟΧΗ)

Πελεκητή πέτρα από τεχνίτες(1919)

Κολόνα Αρ.2

Βάση κολόνας Αρ.3

Κεφαλοκόλονα Αρ.4

Μορφή ανθρώπινου κεφαλιού σε γλυπτό
η αρχή της σκάλας Πασαμάνο κολονάκια
Αρ. 19

Κοχλίας πασαμάνου και κολονάκια Αρ.5

Διακρίνουμε κολόνες Αρ.1

Κορνίζες Αρ.9 μια διαχωρίζει το κτίριο στη
μέση και η άλλη στο ύψος του κτιρίου ως
δαντέλλα και κάτωθεν της λουκούμια
μαξιλάρια πελεκητά

Η σκάλα στην είσοδο πελεκητά κολονάκια και
πασαμάνο άνωθεν προστατευτικό.

Κιονόκρανο

Στο εσωτερικό του κτηρίου υπάρχουν 4 κύριες
κολόνες που ανεβαίνουν στο ύψος των 2
πατωμάτων. Τα κιονόκρανα αυτών των
κολόνων είναι κορινθιακού ρυθμού.

8.1.1 Παλιό Νοσοκομείο

Όνομα κτηρίου: Γραφεία επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού (σήμερα)

Αρχιτέκτονας: Ιωσήφ Καφιέρο

Έτος Κατασκευής: 1923

Στυλ: Νεοκλασικισμός με αναγεννησιακά στοιχεία.

Χρήση: Αρχικά χρησιμοποιήθηκε ως Νοσοκομείο επί Αγγλοκρατίας, ενώ στη συνέχεια με την ανέγερση του Μοντερνιστικού Νοσοκομείου στην οδό Λεοντίου του Α΄ στέγασε την επαρχιακή διοίκηση Λεμεσού.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Ύπαρξη προσθήκης με δορυφορικά κτήρια.

Σημαντικά δεδομένα: Το επιβλητικό αυτό κτήριο αποτέλεσε σταθμό στην πορεία της αποικιοκρατικής αρχιτεκτονικής του νησιού. Για τους σκοπούς της νοσηλείας τους οι αποικιοκρατίες, σε αντίθεση με τα διοικητικά τους γραφεία ανέγειραν το παρόν εντυπωσιακό έργο.

Παρόλα αυτά, σήμερα το κτήριο εμφανίζεται εγκλωβισμένο πίσω από μια σειρά μεταλλικών κιγκλιδωμάτων, που τοποθετήθηκαν πρόσφατα με πρόσχημα την αποτροπή βανδαλισμών.

8.1.2 Τοποθεσία :

Είναι αρκετά γνωστό το τωρινό κτήριο των γραφείων της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού διότι βρίσκεται στην δυτική πλευρά της πλατείας Γρηγόρη Αυξεντίου στην γωνία που σχηματίζουν οι οδοί Ανεξαρτησίας στα ανατολικά και Βραγαδίνου στα βόρεια. Η πλατεία του Διοικητηρίου ή πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου και η οδός Ανεξαρτησίας πρώην Μακεδονίας είναι πολυσύχναστα κομβικά στοιχεία της πόλης καθιστώντας τα γραφεία της επαρχιακής διοίκησης πολύ γνωστά σ' όλους τους συμπολίτες μας. Αρκετές εκδηλώσεις εθνικού, πολιτικού, πολιτιστικού και άλλου περιεχομένου γίνονται πολύ συχνά στη διάρκεια του χρόνου μπροστά από τα γραφεία της Διοίκησης σ' όλη την πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου. Καθημερινά αρκετοί συμπολίτες μας επισκέπτονται τα γραφεία αυτά για να διεκπεραιωθούν διάφορες εργασίες που αφορούν τους ίδιους και την επαρχιακή διοίκηση.

8.1.3 Ιστορία :

Στην μακρόχρονη παραμονή τους στην Κύπρο οι Οθωμανοί Τούρκοι σαν νέοι κατακτητές από το 1570 – 1571, δεν είχαν για αρκετά χρόνια οποιαδήποτε ειδικό και εντυπωσιακό κτήριο για τις ανάγκες της Επαρχιακής διοίκησης ή σαν

γραφείο του καϊμακάμη (Επαρχου). Αρκούνταν στα ήδη υπάρχοντα κτίσματα όπως ήταν το Κάστρο, το οποίο φρόντισαν αρκετά και σ' άλλες κατοικίες της μικρής τότε πόλης. Ειδικό κτήριο που να καλύπτει τις ανάγκες του γραφείου του Καϊμακάμη, έκτισαν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Αυτό ήταν το ονομαζόμενο Κονάκι που βρισκόταν μέχρι την τελευταία δεκαετία του 1960 στο γνωστό σήμερα χώρο στάθμευσης ανατολικά του κάστρου στον παραλιακό δρόμο, οδό Σπύρου Αραούζου. Σ' αυτό το κτήριο βρισκόταν οπωσδήποτε το γραφείο του Καϊμακάμη (Επάρχου), το δικαστήριο του καδή (Δικαστής Οθωμανικών νόμων σύμφωνα με το ιερό τους βιβλίο το κοράνι), υποτυπώδες Κτηματολόγιο έδρα του Αστυνόμου (Γιούσπαυση, εκατόνταρχου), το κυβερνητικό ταμείο, μικρή φυλακή κ.λ.π. Ο τελευταίος Τούρκος Καϊμακάμης (Επαρχος) της Λεμεσού ήταν ο Σιεκκέρζατες ο οποίος τον Ιούνιο του 1878 παρέδωσε τη διοίκηση της πόλης, σε επίσημη τελετή που έγινε στο μικρό κάστρο που βρισκόταν ακριβώς απέναντι από το σημερινό γραφείο του πολίτη, στον πρώτο βρετανικό Έπαρχο Κάπτεν Πουρί. Ο πρώτος βρετανός Έπαρχος αντικαταστάθηκε σχεδόν αμέσως από το συνταγματάρχη Φολκ Ουάρρεν. Οι Βρετανοί Έπαρχοι δεν εγκατέστησαν τα γραφεία της Διοίκησης τους στο υφιστάμενο διοικητήριο του Καϊμακάμη στο Το Κονάκι, αλλά ενοικίασαν την τριώροφη κατοικία του Γιάγκου Ιασωνίδη κατανέμοντας όλες τις υπηρεσίες της διοίκησης τους στους 3 ορόφους της. Το νέο διοικητήριο κατασκευάστηκε απέναντι από το παλιό διοικητήριο του Καϊμακάμη στο Κονάκι, εντελώς κοντά από την Θάλασσα. Η κατασκευή του έγινε με κοφτές κυπριακές πέτρες την προμήθεια των οποίων ανέλαβε το γραφείο πρώτου δημάρχου Λεμεσού Χριστόδουλου Καρύδη. Ο Χριστόδουλος Καρύδης εκτός των άλλων εργασιών του που ήταν τροφοδότης πλοίων, έκανε εξαγωγές πέτρας στην Αίγυπτο. Με αυτές λέγεται ότι κτίστηκε η πόλη του Πόρτ-Σαϊτ.

Το νέο διοικητήριο τελείωσε γύρω στα 1880. Σ' αυτό εγκαταστάθηκαν στο ανώγειο τα γραφεία του Επάρχου (Διοικητού), στο ισόγειο το Δικαστήριο, το Κτηματολόγιο, το τελωνείο και σε μικρότερο χώρο το Ταχυδρομείο. Μάλιστα το Ταχυδρομείο μετακινήθηκε πολύ σύντομα σε ενοικιαζόμενο κατάστημα στην οδό Αγίου Ανδρέου, κάτω από το ενοικιαζόμενο και πάλι Δημαρχείο Λεμεσού στο κτίριο του Θ. Μορίδη.

Με το πέρασμα των χρόνων και με την ραγδαία αύξηση των εργασιών των διάφορων κυβερνητικών τμημάτων, το κτήριο του Διοικητηρίου στη παραλία φάνηκε να μην εξυπηρετά επαρκώς, έτσι ο Διοικητής Ρόλαντ Μίτσελ και η Βρετανική Διοίκηση Κύπρου άρχισαν να σκέφτονται την εξεύρεση νέων χώρων και το διαχωρισμό των υπηρεσιών που βρίσκονταν όλες μαζί. Έτσι βλέπουμε στα 1910 να αρχίζει το κτίσιμο του ειδικού ιδιόκτητου κτηρίου της κυβέρνησης για το Επαρχιακό Δικαστήριο, στην οδών Ιφιγένειας και Θέμιδος. Η

εγκατάσταση των δικαστηρίων στο νέο αυτό κτίριο έγινε στα 1911 φεύγοντας από το Διοικητήριο της παραλίας. Την ίδια περίοδο αγοράστηκε η πολυτελής διώροφη κατοικία του Γεώργιος Θ. Ρωσσίδη στην οδό Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, απέναντι από το σημερινό Δημοτικό Μέγαρο (τότε δεν υπήρχε), από τη Βρετανική Διοίκηση. Βεβαίως ο Γεώργιος Ρωσσίδης πώλησε το πολυτελές αυτό σπίτι του στην τότε κτηματομεσιτική εταιρεία Anglo Syrian, όπου αυτή το πούλησε στην Βρετανική Διοίκηση. Μετά την αγορά της Οικίας του Γ. Ρωσσίδη και μετά την διαμόρφωση των χώρων της άρχισαν να μεταφέρονται σ' αυτή οι διάφορες υπηρεσίες που βρίσκονταν στο Διοικητήριο της παραλίας. Από αυτό μεταφέρθηκε το γραφείο του Επαρχου που εγκαταστάθηκε στο μισό ανώγειο, το κτηματολόγιο στο άλλο μισό και το ταχυδρομείο στο ισόγειο. Στο κτήριο του Διοικητηρίου της παραλίας παρέμειναν μόνο οι υπηρεσίες του Τελωνείου. Μέχρι την αρχή της δεκαετίας του 1930 ο χώρος απέναντι από το νέο Διοικητήριο (Οικία Ρωσσίδη) ήταν άδεια τα δύο οικοπέδα διότι δεν υπήρχε το Δημοτικό Μέγαρο. Έτσι αυτόν τον χώρο τον χρησιμοποιούσαν οι έπαρχοι για να συγκεντρώνουν κόσμο για διάφορες εκδηλώσεις και γιορτές της Μεγάλης Βρετανίας.

Με την αποπεράτωση του Δημοτικού Μεγάρου το Μάρτιο του 1940 απέναντι από το Γραφείο του Έπαρχου (οικία Ρωσσίδη) φάνηκε απευθείας η διαφορά στην επιβλητικότητα μεταξύ των δύο κτηρίων. Το Δημοτικό Μέγαρο κτίστηκε αποκλειστικά σαν κτήριο Διοικητικού Κέντρου, έχοντας την ανάλογη εντυπωσιακή πρόσοψη όπου υπήρχαν και κάποια στοιχεία από τη Βρετανική σημαία λόγω του σχήματος των μαρμάρινων κάγκελων και των μπαλκονιών. Επίσης ήθελα να κυριαρχούν στην περιοχή του κέντρου της πόλης, έχοντας δύο σημαντικά κτήρια. Η παραμονή των γραφείων της Επαρχιακής Διοίκησης στην οικία Ρωσσίδη κράτησε τα 1956-57, όπου άρχισε να παρουσιάζει δυσκολίες στα μεγέθη των χώρων με τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των προσφερόμενων υπηρεσιών αρχίζοντας την αναζήτηση άλλων χώρων σ' άλλο κτήριο.

Το κτήριο του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού στην οδό Ανεξαρτησίας (πλατεία Γρηγόρη Αυξεντίου), σταμάτησε να χρησιμοποιείται στα 1953 -54 διότι ήδη είχε κτιστή το Νέο Γενικό Νοσοκομείο στην οδό Αρχιεπισκόπου Λεοντίου Α΄ δίπλα από τον Κεντρικό Αστυνομικό Σταθμό. Μετά την αποπεράτωση του νέου Νοσοκομείου άρχισαν να μεταφέρονται σ' αυτό οι υπηρεσίες του παλαιού νοσοκομείου, έτσι άρχισαν σε αυτό οι εργασίες επιδιορθώσεων και αναπροσαρμογών για να γίνει κατάλληλο για γραφείο Επαρχιακής Διοίκησης που βρισκόταν στην οικία Γεωργίου Ρωσσίδη. Μια αλλαγή που είχε γίνει το 1957 ήταν η συρρίκνωση του χώρου πρασίνου που βρισκόταν μπροστά απ' αυτό για να γίνει δια πλάτυνση της πλατείας.

Αφού έγιναν οι απαραίτητες διαμορφώσεις κι αναδομήσεις στο κτίριο, το 1957 εγκαταστάθηκαν τα γραφεία. Στο κυρίως κτίριο στο δεύτερο όροφο εγκαταστάθηκαν τα γραφεία του Έπαρχου και των βοηθών του και στο ισόγειο άλλες υπηρεσίες της Διοίκησης. Σε βοηθητικά κτίσματα πίσω από το κυρίως κτήριο εγκαταστάθηκαν και άλλες υπηρεσίες όπως το Τμήμα Γεωργίας κ.λπ.

8.1.4 Κατασκευή Κτηρίου :

Το κτήριο είναι κατασκευασμένο με κοφτή κυπριακή πέτρα και η στέγη του αποτελείται από κεραμίδια. Η οικοδόμηση του έγινε ειδικά για την εγκατάσταση του Επαρχιακού Νοσοκομείου Λεμεσού που άρχισε την λειτουργία του το Φεβρουάριο του 1923.

Το 1955-56 έπαυσε να είναι νοσοκομείο αρχίζοντας να λειτουργούν σε αυτό το 1957 τα γραφεία της επαρχιακής διοίκησης. Προηγουμένως τα γραφεία του Έπαρχου βρίσκονταν στο ανώγειο του διώροφου πολυτελούς κτηρίου του Γιώργου Ρωσσίδη, όπου λειτουργούσε εκτός του γραφείου του Επάρχου σαν κτηματολόγιο και Ταχυδρομείο. Αυτό το κτήριο βρίσκεται στην οδό Αρχιεπισκόπου Κυπριανού απέναντι από το Δημοτικό Μέγαρο και σήμερα είναι μέρος του συμπλέγματος των κτηρίων ΤΕΠΑΚ. Η εγκατάσταση των γραφείων του Επάρχου και των άλλων κυβερνητικών τμημάτων έγινε το 1911 μετά την αγορά του κτηρίου από την αποικιακή κυβέρνηση.

Αρχιτέκτονας του νοσοκομείου ήταν ο **Μαλτέζος Ιωσήφ Γκαφιέρο** που εργαζόταν στην κυβέρνηση.

Ήταν ένα νοσοκομειακό κτίριο που παρείχε όλες τις τότε ικανοποιητικές απαιτήσεις, καλύπτοντας σχεδόν όλες τις ειδικεύσεις. Αποτελείτο από το κυρίως διώροφο κτίριο, αυτό το περίοπτο και εντυπωσιακό που είναι μπροστά. Σ' αυτό ήταν τα δωμάτια των ασθενών, κυρίως, το χειρουργείο και άλλα βοηθητικά δωμάτια για διαγνώσεις και επεμβάσεις.

Πίσω ακριβώς από το κυρίως κτίριο (δυτικά) σε ανεξάρτητο διώροφο κτίριο, ήταν οι κοιτώνες των νοσοκόμων και το μαγειρείο. Βόρεια του κυρίως κτηρίου σε ανεξάρτητο μικρό οικοδόμημα (εκεί που είναι η καφετέρια της επαρχιακής διοίκησης σήμερα), ήταν το οδοντιατρείο, το οφθαλμιατρείο και το υγειονομείο. Δυτικά αυτού του οικοδομήματος ήταν, σε ανεξάρτητο κτίσμα, το τμήμα εισαγωγής των ασθενών, οι πρώτες βοήθειες και τα εξωτερικά ιατρεία.

Νοτιότερα απ' αυτό το κτίριο, βρίσκεται ένα άλλο ανεξάρτητο κτίσμα που μέρος του εχρησιμοποιήτο για υγειονομικούς ελέγχους των γυναικών των οίκων ανοχής, και ένα άλλο για φαρμακείο.

Δυτικά στο πλευρό του οικοδομήματος αυτού βρισκόταν το νεκροτομείο. Η είσοδος του ήταν από την οδό Βραγαδίνου κι' όποιος περνούσε απ' εκεί έβλεπε

το κάθε τι που γινόταν σ' αυτό, και εθεωρείτο κάπως ενοχλητικό.

Το νοσοκομείο στελεχώθηκε από το απαραίτητο ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό, αποκτώντας ταυτόχρονα και τα αναγκαία ιατρικά και άλλα μέσα της τότε εποχής. Οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, γιατροί και παραϊατρικό προσωπικό ήταν βρετανοί στην αρχή της λειτουργίας του, όμως αργότερα άρχισαν να προσλαμβάνουν και Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους γιατρούς και παραϊατρικό προσωπικό. Άρχισε να λειτουργεί από το 1924 μετά την αποπεράτωση του και την συμπλήρωση του εξοπλισμού του.

8.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

ΠΡΟΣΟΨΗ 2021

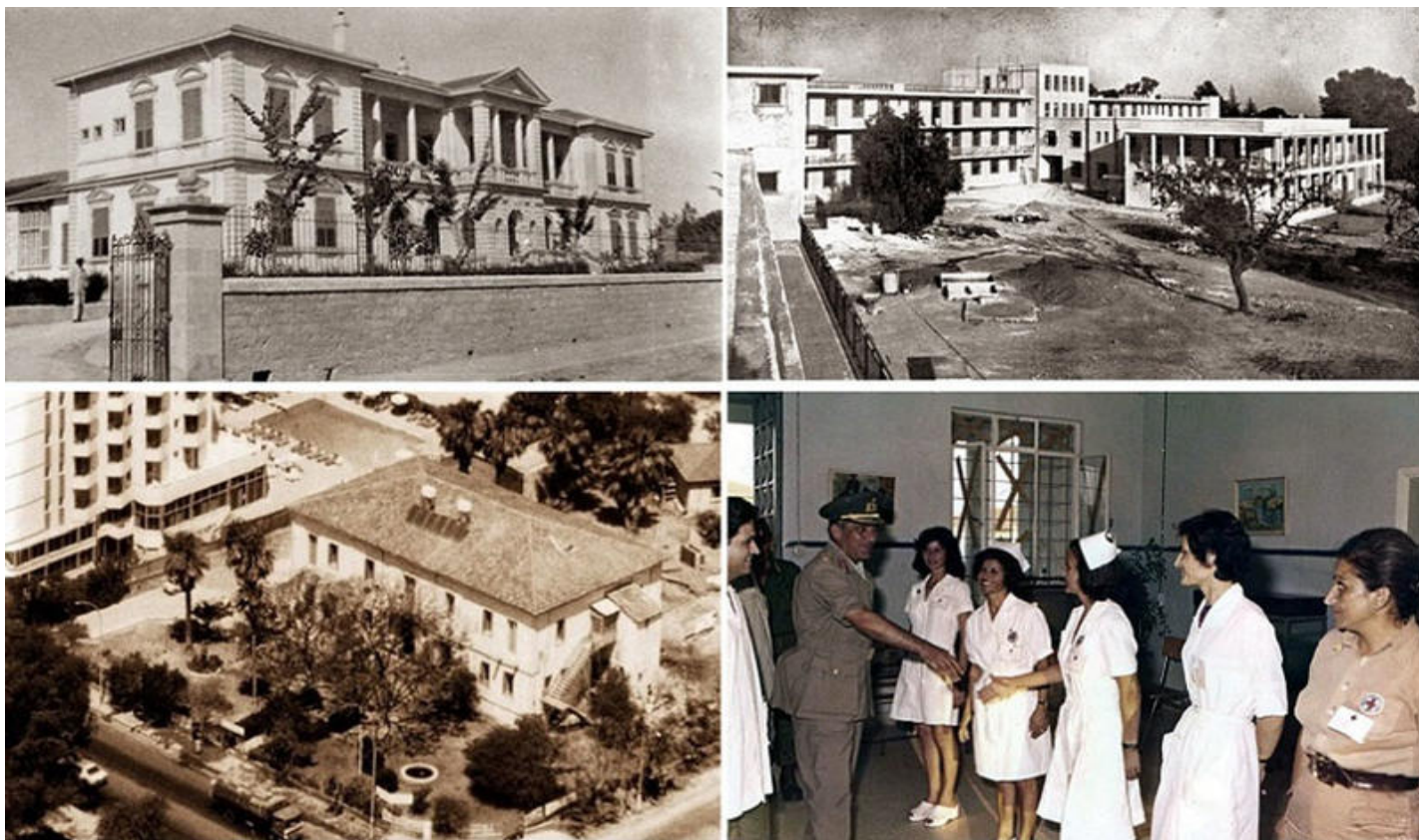
ΠΡΟΣΟΨΗ 1923

Σήμερα γραφεία Επαρχιακής διοίκησης

Φωτογραφία : Νοσοκομείου επί περίοδο Αγγλοκρατίας

9.1.1 Τρίπατο Λανίτη

Όνομα κτηρίου: Τρίπατο Λανίτη

Αρχιτέκτονας: Ζαχαρίας Βονδάς

Έτος Κατασκευής: 1926

Στυλ: Νεοκλασικισμός με αναγεννησιακά στοιχεία.

Χρήση: Στις αρχές του 20ου αιώνα αυτό ήταν ένα από τα πρώτα κτίρια που απέκτησαν θεσμικό ρόλο στο πλαίσιο της βρετανικής διοίκησης στην πόλη, φιλοξενώντας τα προξενεία ξένων χωρών. Άλλωστε, σε κοντινή απόσταση βρίσκονταν τα κτίρια δημόσιων υπηρεσιών, όπως το Δικαστήριο (σήμερα η βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου).

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Είχε γίνει ανακαίνιση περίπου στις αρχές του 20 αιώνα εξωτερικά και έγινε εξολοκλήρου στην αρχική του μορφή όπως ήταν στην αρχή .

Σημαντικά δεδομένα: Το 1926 ολοκληρώθηκε η κατασκευή ενός από τα παλαιότερα τριώροφα κτίρια της Λεμεσού, γνωστό στους Λεμεσιανούς ως το τρίπατο Λανίτη. Σήμερα είναι ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα κτίρια, με χαρακτηριστικά δείγματα της αρχιτεκτονικής του 19ου αιώνα, δίπλα στο Δημοτικό Μέγαρο της Λεμεσού.

9.1.2 Τοποθεσία : Είναι ένα επιβλητικό κτήριο δίπλα από το Δημαρχείο Λεμεσού το τρίπατο του Κ.Π. Λανίτη στην καρδιά της πόλης. σε κοντινή απόσταση βρίσκονταν τα κτίρια δημόσιων υπηρεσιών, όπως το Δικαστήριο (σήμερα η βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου).

9.1.3 Ιστορία : Στις αρχές του 20ου αιώνα αυτό ήταν ένα από τα πρώτα κτίρια που απέκτησαν θεσμικό ρόλο στο πλαίσιο της βρετανικής διοίκησης στην πόλη, φιλοξενώντας τα προξενεία ξένων χωρών. Μέχρι σήμερα, οι επικεφαλής της εταιρείας Lanitis Holdings είναι επίτιμοι πρόξενοι χωρών με τις οποίες διατηρούνται σχέσεις. Η **οικογένεια Λανίτη** είναι μία από τις σημαντικότερες οικογένειες του εφοπλιστικού κόσμου της Κύπρου. Στην οικογένεια ανήκει ο Όμιλος Εταιρειών Λανίτη και η εταιρεία Αδελφοί Λανίτη.

Ο Όμιλος Εταιρειών Λανίτη ιδρύθηκε από τον έμπορο Παναγή (Λανίτη) Σύκα, ο οποίος εγκαταστάθηκε στη Λεμεσό από την κοινότητα της Λάνιας, στα τέλη της οθωμανικής κατοχής της Κύπρου.

9.1.4 Κατασκευή Κτηρίου : Η επιβλητικότητα του κτηρίου του έγκειται στο μεγάλο όγκο και στο ότι κληρονόμησε αυτή τη φήμη από τα παλιά, όταν τα άλλα κτήρια ήταν μικρά και χωρίς πολλή εξωτερική διακόσμηση. Αυτό ως το Τρίπατο με τρεις κορνίζες γύρω του κτηρίου με ξεγυρίσματα και καμιά δωδεκαριά μπαλκόνια όλα πέτρινα πελεκητά και γενικά οι θύρες και τα παράθυρα πελεκητά, με ξεγυρίσματα, η τελευταία κορνίζα πλούσια σε ξεγυρίσματα και σκαλίσματα. Το εσωτερικό του κτηρίου του δίνει τον τίτλο μεγαλοπρεπές μεγάρου είναι ακόμα πιο εντυπωσιακό, με κομψά δάπεδα, σκαλιστό ξύλινο κάγκελο στην εσωτερική σκάλα και χειροποίητο διάκοσμο στην οροφή της αίθουσας του πρώτου ορόφου. Το ισόγειο του κτηρίου είχε αλλοιωθεί κατά τη δεκαετία του '60, όμως η εταιρεία αποφάσισε να αποκαταστήσει το τρίπατο στην αρχική του μορφή, καθιστώντας το σήμερα ένα από τα στολίδια της πόλης. Το κτήριο αποτελείται από γραφεία εταιρείας στο ισόγειο και δύο μεγάλες κατοικίες στους ορόφους. Είχαν γίνει επεμβάσεις στο κτήριο από τον Έλληνα μηχανικό Κ. Βρεστό.

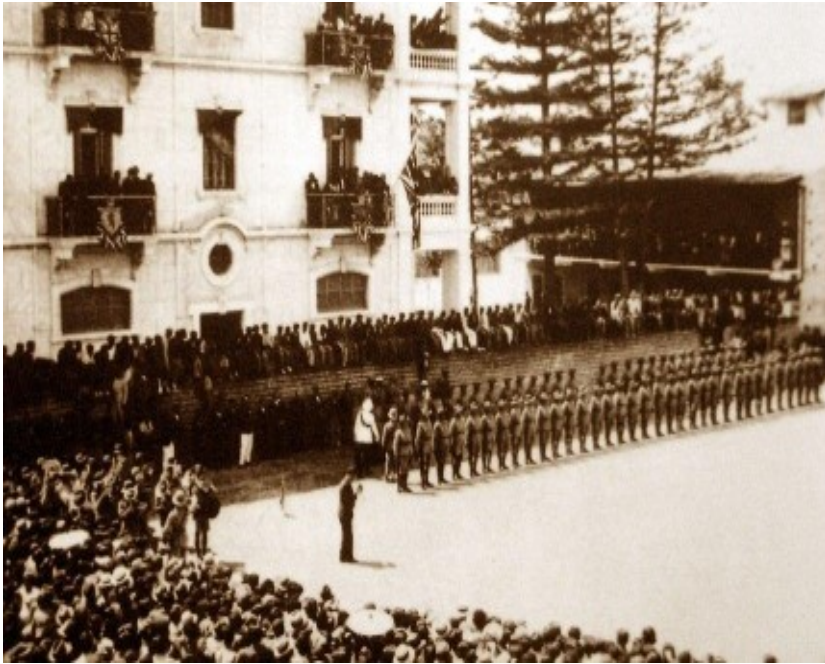
9.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

Εξωτερικό του Κτηρίου

- Το σπίτι αποκαταστάθηκε πλήρως στην αρχική του μορφή που βρίσκετε σήμερα.
- Σε όλα τα χρόνια, η επιβλητική του παρουσία παρέμενε σημείο αναφοράς στην περιοχή

- Το τριώροφο σπίτι, στολισμένο για τους εορτασμούς της ενθρόνισης του βασιλιά Γεώργιου της Αγγλίας.
- Το τεμάχιο δίπλα στο σπίτι ήταν κενό μέχρι και τα μέσα του 20ου αιώνα. Σήμερα φιλοξενεί το Δημοτικό Μέγαρο Λεμεσού.

- Το σπίτι αποκαταστάθηκε εξολοκλήρου στην αρχική του μορφή.

Με τα χρώματα του γαλάζιου, του λευκού και της ώχρας, το κτίριο αποτυπώνει την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της πόλης τότε.

Οι θηραιοί που διακρίνονται ακόμα στα μπαλκόνια, δήλωναν ότι το σπίτι είχε ρόλο προξενείου, λόγω των στενών, εμπορικών σχέσεων που διατηρούσε η εταιρεία Ν. Π. Λανίτης με χώρες του εξωτερικού.

- Το γείσο του τελευταίου ορόφου είναι από τα πιο εντυπωσιακά στοιχεία του κτιρίου
- Ο κυκλικός φεγγίτης είναι από τα στοιχεία που αποδίδουν το σχέδιο του κτιρίου στον αρχιτέκτονα Βόνδα.

Η πίσω πλευρά του κτιρίου.

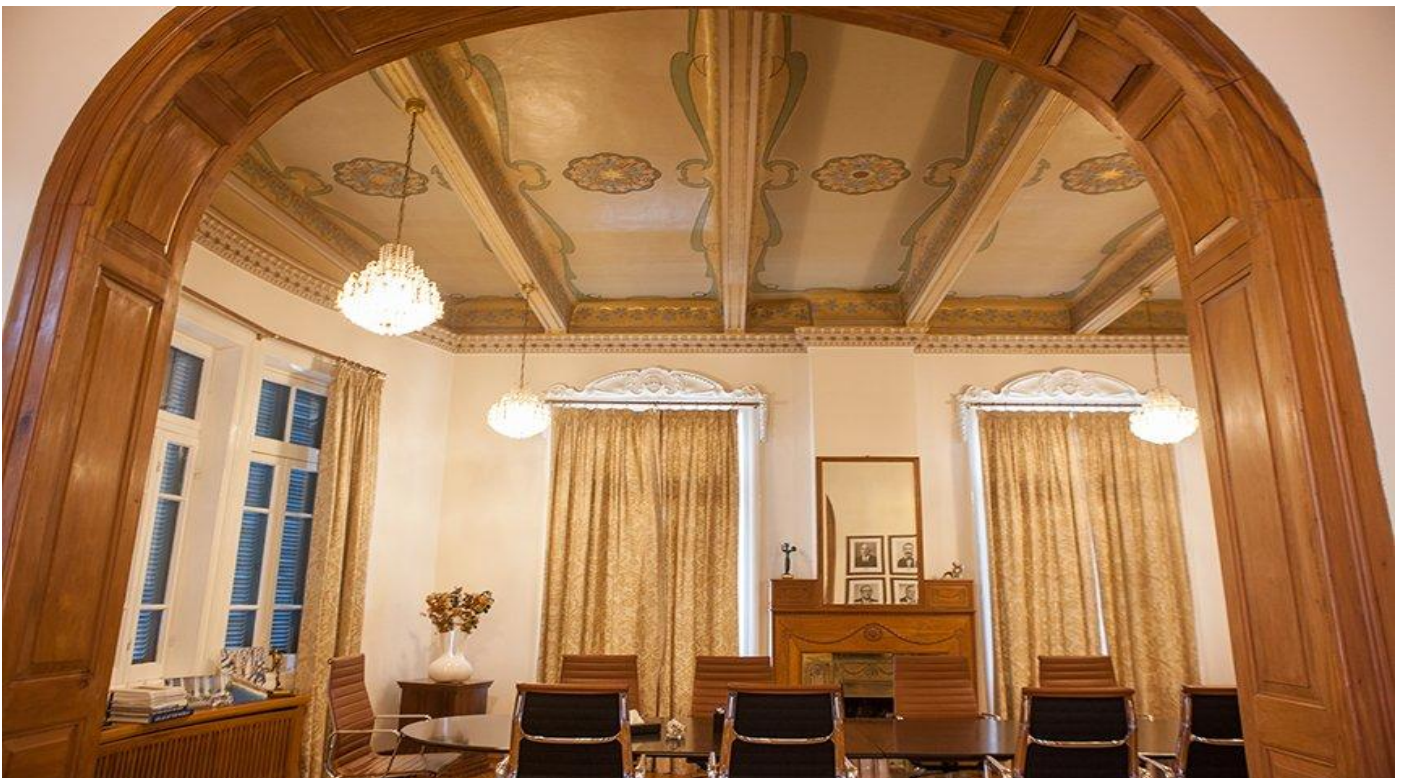
Εσωτερικό του κτηρίου (Σήμερα) :

Ο χώρος υποδοχής των γραφείων της Lanitis Holdings, στο εσωτερικό του κτιρίου.

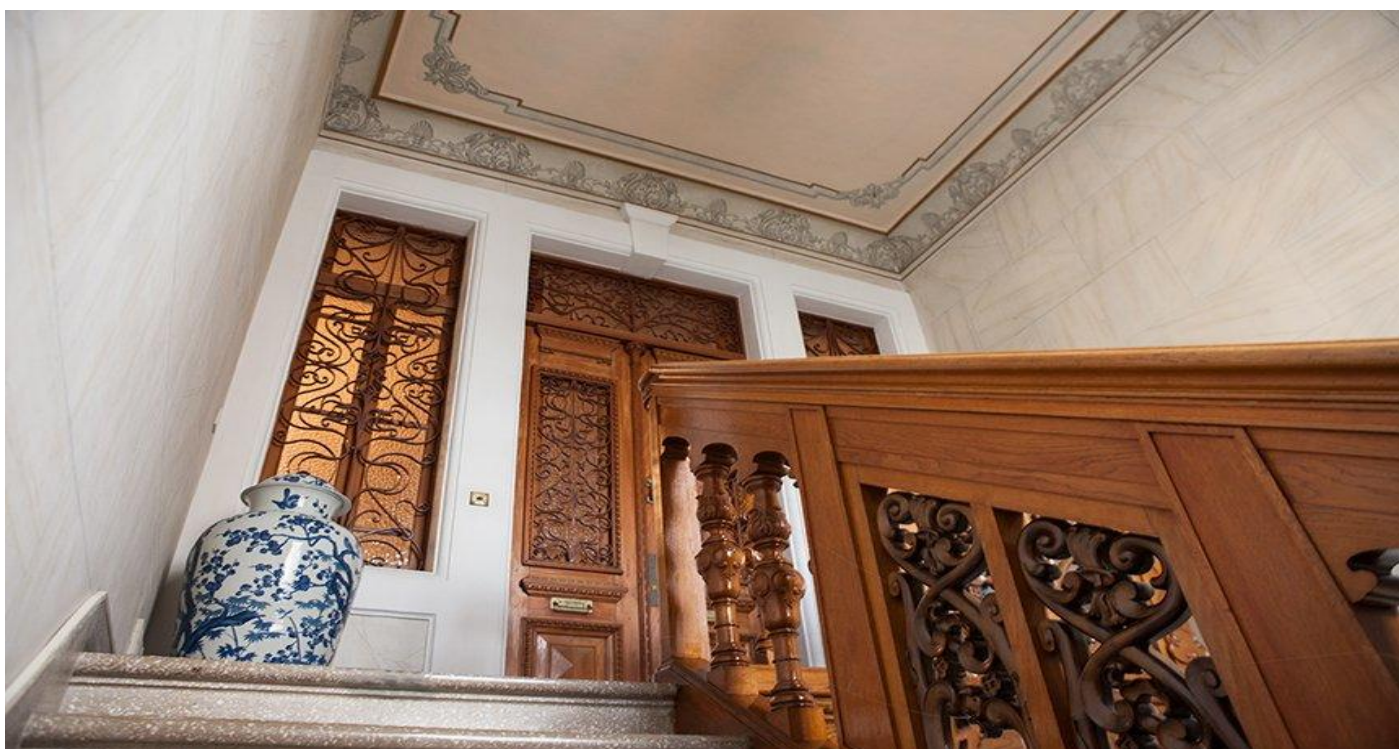

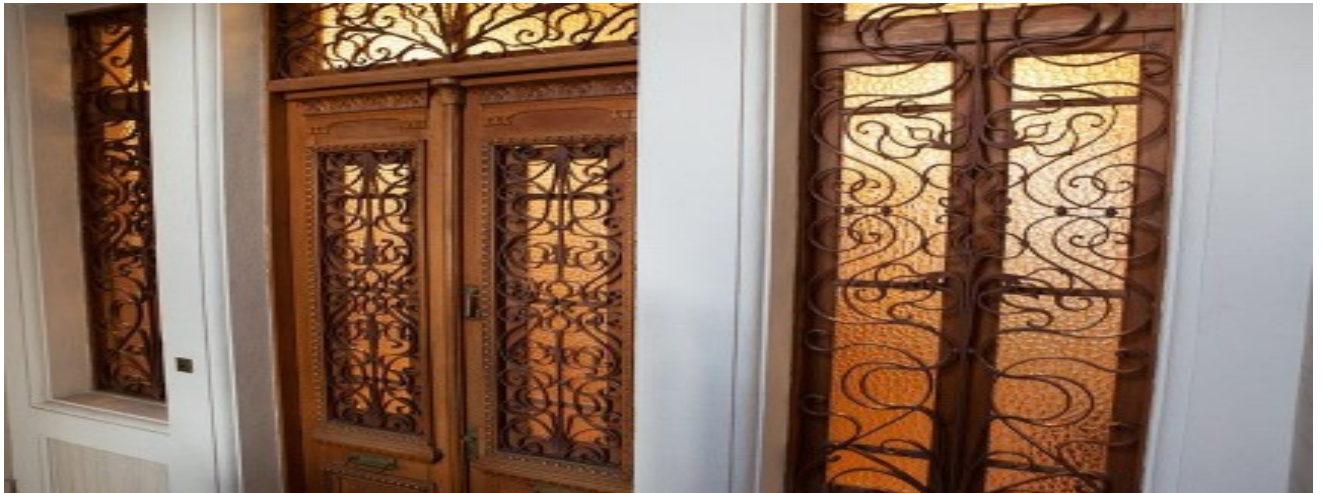
- Η διακόσμηση της οροφής στην αίθουσα συνεδριάσεων ζωγραφίστηκε από τον αιογράφο Όθωνα Γιαβόπουλου (παππού του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας, Γιώργου Βασιλείου).
- Η ξυλόγλυπτη καμάρα προσθέτει μια ιδιαίτερη πινελιά στη διακόσμηση του χώρου.

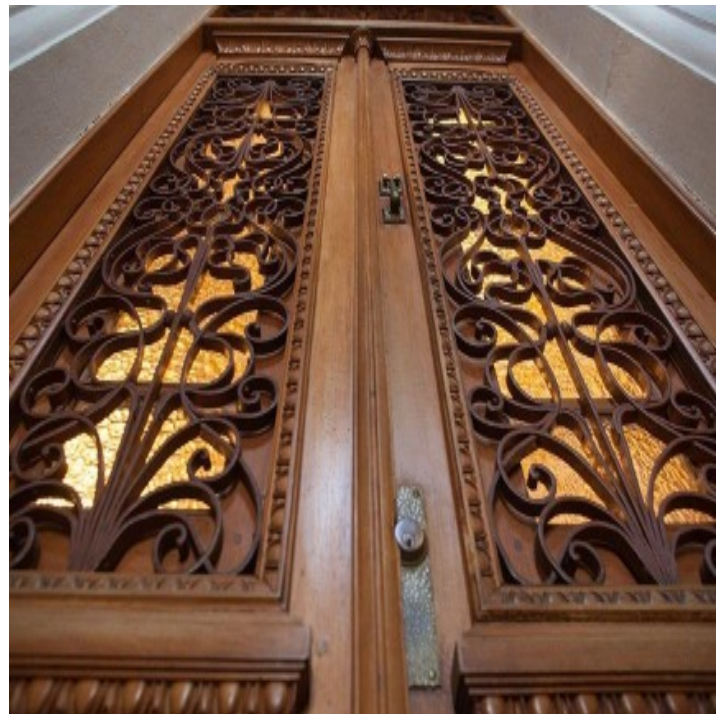

- Τα χρώματα της ώχρας επικρατούν και στο εσωτερικό ταβάνι του κτιρίου μαζί με πλαίσιο σε όλο το κτήριο.
- Ακόμα και το πλαίσιο γύρω από κάθε μπαλκονόπορτα έχει δουλευτεί στην εντέλεια

- Τα ανάγλυφα σχέδια στο ξύλο και τα μεταλλικά στοιχεία δένουν αρμονικά.
- Η κομψότητα της εικόνας του παλιού αργοντικού διακρίνεται σε κάθε λεπτομέρεια.
- Η αργοντιά του κτιρίου αποτυπώνεται και στα ξύλινα κάγκελα.

10.1.1 Θέατρο Ριάλτο

Όνομα: Θέατρο Ριάλτο

Αρχιτέκτονας/Μηχανικός: Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ / Κούσβερ

Έτος Κατασκευής: 1930 ξεκίνησε 1932 εγκαινιάστηκε το θέατρο

Στυλ: Art deco (με έμφαση στην πρόσοψη και το εσωτερικό).

Χρήση: Αρχικά κινηματοθέατρο - πολυχώρος εκδηλώσεων, αναψυχής και πολιτισμού.

Στοιχεία Κατασκευής: Η πρόσοψη είναι συμμετρική με πλατύ, ελαφρά καμπυλωτό κεντρικό τμήμα με τετράστυλο πυλώνα και στενότερα τμήματα εκατέρωθεν πλαισιώματα με αδιακόσμητους τριπλούς ημικίονες με στενόμακρους φεγγίτες μεταξύ τους. Η επιφάνεια πάνω από την Κεντρική είσοδο ήταν διαρθρωμένη με ρομβοειδείς χαράξεις.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Το κτήριο ανακαινίστηκε το 1949 με σχέδια από τον αρχιτέκτονα Χαρίλαου Δίκαιο. Εξωτερικά άλλαξε το σκηνικό, στα πλαίσια νέας σύλληψης του Αρχιτέκτονα.

10.1.2 Τοποθεσία :

Το θέατρο Ριάλτο στα **Κκεσουγλούδκια** είναι ένα σημείο αναφοράς της Λεμεσού όπου σιγά σιγά πάει να σβήσει και να εξαφανιστεί από το κοινό λεξιλόγιο χρησιμοποιώντας πλέον την νέα ονομασία. Η περιοχή όπου γινόταν κάποτε χρήση αυτού του ονόματος σήμερα ονομάζεται **Πλατεία Ηρώων**. Όπως εμφανίζεται σήμερα πέρασε από διάφορα στάδια για να καταλήξει έτσι, στην πλατεία διαμορφώθηκε αρχικά το 1930, γκρεμίζοντας τις παλιές πλινθόκτιστες κατοικίες που υπήρχαν, επί δημαρχίας του Αλέκου Ζήνωνα. Βόρεια της πλατείας κτίστηκε το κινηματοθέατρο Ριάλτο από τους αδελφούς Χρυσοχού. Επίσης κτίστηκαν διάφορα εστιατόρια, καφενεία, μουσικοχορευτικά κέντρα, όπως το ΚΙΤ-ΚΑΤ, Τούρκικο λουτρό . Δυτικά είναι η οδός Ανεξαρτησίας, βορείως η οδός Γλάστονος.

10.1.3 Ιστορία :

Το 1927 αποφάσισαν τα 2 αδέρφια να έρθουν Λεμεσό από την Σύμη λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής αφού τα οικονομικά δεν ήταν τόσο καλά. Αρχικά Νοίκιασαν ένα σπίτι κοντά στην Αγία Τριάδα και ταυτόχρονα ένα κατάστημα στην οδό Αγίου Ανδρέου στο γνωστό κτίριο Σχίζα και το ονόμασαν αδερφοί Χρυσοχοί. Άρχισαν να εργάζονται ως Χρυσοχοί, αλλά το όραμα τους ήταν να στήσουν μια Κινηματοθεατρική αίθουσα στη Λεμεσό που να είναι οπωσδήποτε

η καλύτερη. Έχοντας τις εικόνες στο μυαλό του από το Ριάλτο της Νέας Υόρκης άρχισε την υλοποίηση της κατασκευής της δικής του Κινηματοθεατρικής αίθουσας. Το 1928, αφού έγινε προηγουμένως η αγορά του σχετικού τεμαχίου γης, κι αφού τελείωσαν τα σχέδια από τον αρχιτέκτονα Βενιαμίν Γκισμπούρκ για να αρχίσει το κτίσιμο. Βέβαια δεν υπήρχαν όλα τα χρήματα για την ανέγερση του και είχαν αποταθεί σε τράπεζα. Τα οικοδομικά υλικά του έργου αγοράστηκαν από το Ν.Π. Λανίτη. Εργάστηκαν αρκετοί στο στήσιμο του κινηματοθεάτρου, όμως σ' όσον αφορούσε την μηχανολογική κατασκευή της στέγης και άλλων μερών κύριος συντελεστής ήταν ο μηχανουργός Παναγιώτης Νέμιτσας. Οι καρέκλες ήταν έργο του ξυλουργού Γιώργου Πιτσιλλίδη πατέρα του Θεατρικού συγγραφέα Μιχάλη Πιτσιλλίδη.

10.1.4 Κατασκευή Κτηρίου :

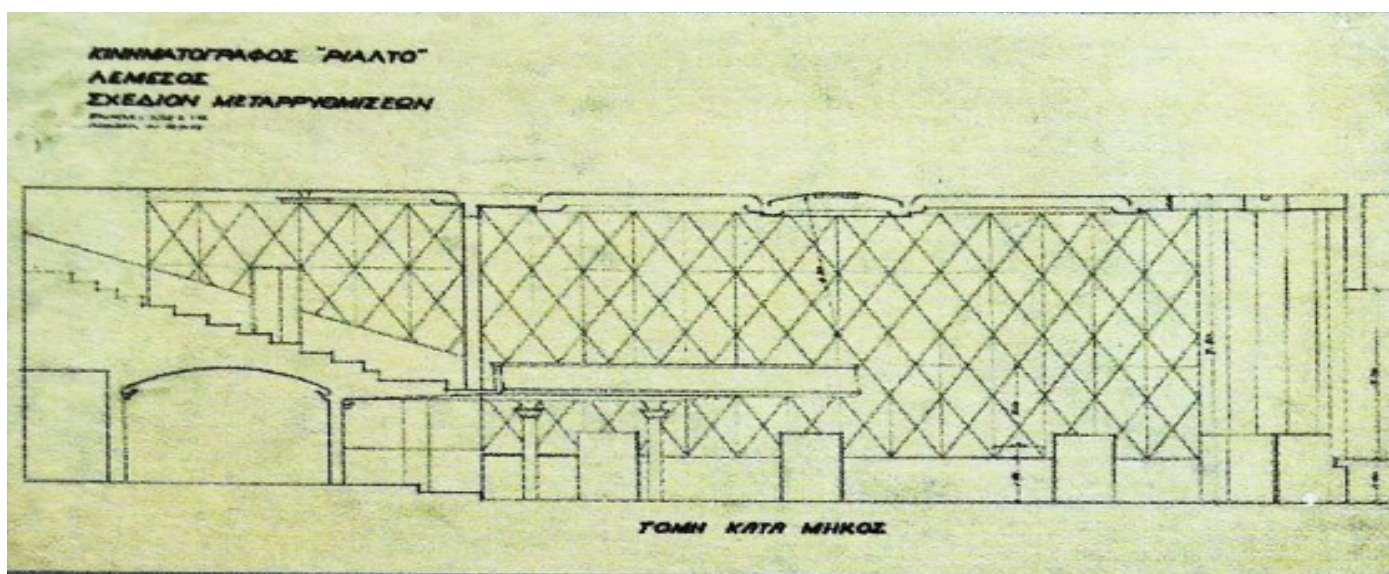
Ένα από τα ιστορικά κτήρια στο κέντρο της πόλης με χωρητικότητα 1500 ατόμων. Το σχέδιο του θεάτρου κατασκεύασε έμπειρος μηχανικός Κ. Κούσβερ της Κυπριακής Εταιρείας με προϋπόθεση να είναι ένα από τα καλύτερα θέατρα της εποχής. Κτίστηκε αμφιθέατρο ένας μεγάλος εξώστης με χωρητικότητα 400 θέσεων, σκηνή αρκετά μεγάλη με μπόλικά καμαρίνια όπως επίσης κάτω στο χώρο της σκηνής υπάρχει στο υπόγειο αίθουσα στολισμένη που είχε ως χώρος καπνιστών. Εντός του κτηρίου στην μια πλευρά διακομίσθηκαν με καθρέπτες που Ριάλτο είχαν στους επισήμους, στον προθάλαμο τοποθετήθηκαν τηλέφωνα και ταμεία. Το εγκαινιάστηκε στις 26 Μαρτίου του 1932.

Οι κινηματογραφικές προβολές αρχικά ξεκίνησαν με βουβές ταινίες και γύρω στα 1936 μετά από την αγορά των ανάλογων μηχανημάτων ξεκίνησαν οι ομιλούσες.

Φιλοξενώντας τόσο κινηματογραφικές όσο και θεατρικές παραγωγές, το θέατρο παρέμεινε ένα ζωντανό σημείο αναφοράς στην πολιτιστική ζωή της Λεμεσού για σχεδόν πενήντα χρόνια. Όμως έχοντας να αντιμετωπίσει πρώτα την είσοδο της τηλεόρασης κ' αργότερα του βίντεο, καθώς και τις συνέπειες της εισβολής που μοίρασε το νησί το 1974, το σινεμά ΡΙΑΛΤΟ έκλεισε τις πόρτες του στο κοινό μέσα του 1980. Κ' ενώ τα παλιά σινεμά έδιναν το ένα μετά το άλλο τη θέση τους σε οικοδομές και η παλιά πόλη θυσιαζόταν στο βωμό μιας αμφιλεγόμενης ανάπτυξης, το Συνεργατικό Ταμιευτήριο Λεμεσού αγόρασε τον Φεβρουάριο του 1991 το εγκαταλελειμμένο σινεμά, προχωρώντας μάλιστα στην αποκατάσταση, αναβάθμιση και επαναλειτουργία του.

Πριν από την επίσημη επαναλειτουργία του, στις 15 Μαΐου του 1999, έγινε μια μεγάλη ανακαίνιση με εξαιρετικά σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό.

10.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

Αμφιθέατρο Σήμερα

Ανακαίνιση 1999

11.1.1 Οικία Σολομωνίδα

Οικία: Σολομωνίδα

Αρχιτέκτονας: Οδυσσέας Τσαγκαρίδης

Έτος Κατασκευής: 1931

Στυλ: Απλοποιημένος Μεικτός Εκλεκτικισμός με στοιχεία Beaux- Arts και Arts and Crafts στοιχεία.

Χρήση: Αρχικά ήταν Κατοικία , σήμερα χρησιμοποιείται για γραφεία.

Στοιχεία Ανακαίνισης- προσθήκης : Πρόσφατα έγινε κάποια ανακαίνιση (2020) όπου σήμερα λειτουργεί ως γραφεία για εταιρεία.

11.1.2 Τοποθεσία :

Η οδός Ειρήνης είναι ένας από τους πιο χαρακτηριστικούς δρόμους στο ιστορικό κέντρο της Λεμεσού, που διατηρεί σχεδόν στο ακέραιο την εικόνα του από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα εντυπωσιακά αρχοντικά που τον περιστοιχίζουν, έχουν αφήσει το στίγμα τους στην περιοχή.

Ο δρόμος ονομαζόταν παλιότερα οδός Βικτωρίας (προς τιμήν της τότε βασίλισσας της Αγγλίας), αλλά ήταν γνωστός και ως «Μαραθευτογειτονιά» καθώς εκεί επέλεξαν να χτίσουν τα σπίτια τους κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα αρκετοί έμποροι από τα ορεινά χωριά της Μαραθάσας. Η επιβλητική αρχιτεκτονική των σπιτιών στον δρόμο αυτό, είναι δείκτης της ευμάρειας των πρώτων κατοίκων και ιδιοκτητών τους.

11.1.3 Ιστορία :

Η εντυπωσιακή ισόγεια μονοκατοικία με το περίτεχνο κιγκλίδωμα της είναι η πρώτη οικοδομή του πρώτου καταλόγου διατηρητέων οικοδομών στην Λεμεσό ο οποίος δημοσιεύτηκε το 1982. Η εκλεκτιστική αυτή κατοικία, αγνοεί τη έως τότε συνήθεια της συνεχούς δόμησης που χαρακτήριζε την περιοχή, καθώς τοποθετήθηκε στο ανατολικό κέντρο ενός μεγάλου οικοπέδου.

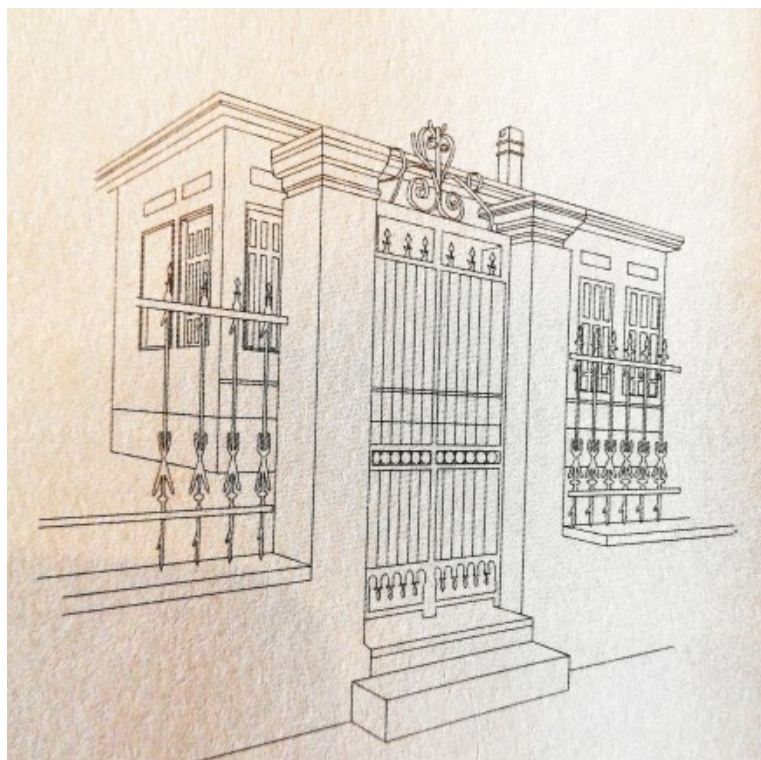
11.1.4 Κατασκευή Κτηρίου Οικίας Σολομωνίδα:

Το ψηλοτάβανο σπίτι, με τα μεγάλα ξύλινα παράθυρα, το μπαλκόνι με τα περίτεχνα κάγκελα στην πρόσοψη.

Χτισμένα με πέτρα, μεγάλα παράθυρα και ανάγλυφες διακοσμήσεις, στενά

μπαλκόνια με περίτεχνα κάγκελα και μεγάλες αυλές, όπως συνηθιζόταν στα κτίρια κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας, τα σπίτια στην οδό Ειρήνης συνθέτουν μια εικόνα που αξίζει την προσοχή σου. Οι επιρροές από τις αρχιτεκτονικές τάσεις της τότε εποχής στην Ευρώπη, ήταν ένας τρόπος για να ξεχωρίσουν οι εύποροι ιδιοκτήτες τους και σήμερα οι λεπτομέρειες αυτές τα καθιστούν στολίδι για όλη την πόλη.

11.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

12.1.1 ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

Όνομα κτηρίου: Δημοτικό Μέγαρο

Αρχιτέκτονας: Benjamin Gunzburg (από Τελ- Αβίδ)

Έτος Κατασκευής: Μετά το 1932-1935

Στυλ: Αρτ – Ντεκό

Χρήση: Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεμεσού

Στοιχεία κατασκευής: Κατασκευή του κτηρίου από σκελετό μπετόν αρμέ, διακόσμηση τους είναι Αναγεννησιακού – Κλασικιστικού ρυθμού.

Σημαντικά δεδομένα: Στεγάζεται το δημαρχείο Λεμεσού.

12.1.2 Τοποθεσία :

Το Δημοτικό μέγαρο είναι σε όλους γνωστό βρίσκεται στο κέντρο της Παλαιάς Πόλης. Συγκεκριμένα μπροστά από την κύρια είσοδο περνά η οδός Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και απέναντι ακριβώς το Ταχυδρομείο Λεμεσού και σήμερα η Πρυτανεία του ΤΕΠΑΚ. Βόρεια του μεγάρου περνά η οδός Γιάγκου ποταμίτη και δυτικά η οδός Σαριπόλου. Το κτήριο φθάνει μέχρι τις οδούς Γιάγκου Ποταμίτη στα βόρεια της Σαριπόλου στα Δυτικά.

Οι επεκτάσεις βόρεια και δυτικά έγιναν με αγορές των γειτονικών και υφιστάμενων κτιρίων όπου υπήρξε μεγάλη ανάγκη για την στέγαση των διάφορων υπηρεσιών του Δήμου. Οι επεκτάσεις αυτές έγιναν με αγορές των γειτονικών υφιστάμενων κτηρίων όπου με επιδιορθώσεις, διαρρυθμίσεις και αναπαλαιώσεις κατορθώθηκε να προσαρμοστούν αμέσως ή εμμέσως πάνω στο Δημοτικό Μέγαρο.

12.1.3 Ιστορία:

Η Κατασκευή του κτηρίου της Πόλης ολοκληρώθηκε κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με σχέδια από τον Γερμανό αρχιτέκτονα Βενιαμίν Γκύνσμπουργκ. Το 1938 επί δημαρχίας Χρ. Χατζοπούλου, άρχισαν μετά από πολλές διαδικασίες και καθυστερήσεις, Ο πρώτος που εγκαταστάθηκε στο γραφείο του δημάρχου το 1934 ήταν ο νεοεκλεγής υποψήφιος του Εμεκέλ Πλουτής Σερβός. Η 25^η Μαρτίου του 1945 εορτάστηκε από τον Δήμο με ιδιαίτερη λαμπρότητα. Πλήθος κόσμου μαζεύτηκε γύρω από το κόσμημα της πόλης, το νέο δημαρχιακό μέγαρο κρατώντας ελληνικές σημαίες που επιτέλους μετά από τόσα χρόνια που απαγορεύονταν, βγήκαν από τα μπαούλα.

Η μαζική συμμετοχή των Κυπρίων στον αντιφασιστικό αγώνα ανάγκασε τους Άγγλους να παρουσιάζονται φιλελεύθεροι, επέτρεψαν την χρήση σημαίων και παρακολουθούσαν αμήχανοι τα τεκταινόμενα.

12.1.4 Κατασκευή Κτηρίου:

Το κυρίως Δημοτικό Μέγαρο κατασκευασμένο από κοφτή κυπριακή άσπρη πέτρα είναι ένα σημαντικό σημείο αναφοράς.

Αποτελείται από δύο ενεργούς ορόφους και ένα τρίτο μικρότερου εμβαδού καθώς επίσης και υπόγειο για αποθήκευση του αρχείου και άλλων εγγραφών όπως επίσης και το μηχανοστάσιο για κεντρική θέρμανση κ.λπ. Η διαρρύθμιση της αίθουσας υποδοχής παραπέμπει στις δωρικού ρυθμού. Πρόκειται για μικρό μεν, αλλά κομψό δείγμα αρχιτεκτονικής με ανάγλυφο διάκοσμο από γύψινες λεπτομέρειες στο εσωτερικό και μαρμάρινα δάπεδα.

Στην κορυφή του Μεγάρου ο πύργος όπου στις τέσσερις πλευρές του είναι τοποθετημένα τέσσερα ρολόγια που συγχρονίζονται την ίδια ώρα.

Στην σύνθεση των όψεων του Μεγάρου ο Γκίνσμπουργκ ακολούθησε τις αρχές του απλοποιημένου κλασικισμού μιας τάσης που ευδοκίμούσε κατά τον Μεσοπόλεμο. Κεντρικό στοιχείο στην πρόσοψη είναι ο πύργος του ρολογιού με τους στενούς κάθετους φεγγίτες που προσδίδει μνημειώδη μορφή στην οικοδομή. Η πρόσοψη από λείο λαξευτό ασβεστόλιθο λευκής απόχρωσης έχει απλά ορθογωνικά ανοίγματα παραθύρων με διακοσμητικές μαρμάρινες ποδιές με σταυρωτά Χ μοτίβα. Κατά την διάρκεια των οικοδομικών εργασιών αποφασίστηκε η προσθήκη δωρικού πρόπυλου, στοιχείο αναφοράς στο παρελθόν του τόπου. Οι εσωτερικοί χώροι – αίθουσες είναι σχεδιασμένοι γύρω από εντυπωσιακό κεντρικό στεγασμένο αίθριο με φεγγίτες στην οροφή και περίστυλες γαλαρίες από Ιωνικούς Κίονες με ψευδομαρμάρωση και μαρμάρινα κλασικά στηθαία με σταυρωτά Χ κιγκλιδώματα,

Το μνημειακό κεντρικό κλιμακοστάσιο έχει παρόμοια κιγκλιδώματα. Η αίσθηση των κεντρικών χώρων και κυρίων αιθουσών και η διακόσμηση τους είναι Αναγεννησιακού – Κλασικιστικού ρυθμού.

Την κατασκευή του μαρμάρινου πρόπυλου ανέλαβε ειδικευμένος τεχνίτης στην Ελλάδα. Τοιχοποιία με πελεκητή πέτρα σε καρτέρκα τοιχοποιία μέχρι το πάτωμα με εξωγκοτούς κιταπέδες, πικουνιαστούς. Προπύλαια με κολόνες δωρικού ρυθμού από λευκό ελληνικό μάρμαρο.

Οι διακοσμήσεις στις ποδιές των παραθύρων και στο στηθαίο του πρόπυλου ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων γιατί θύμιζαν "αγγλική σημασία".

Η οικοδομή ολοκληρώθηκε πριν τις δημοτικές εκλογές του 1943. Ο πρώτος που εγκαταστάθηκε στο γραφείο του δημάρχου ήταν ο νεοεκλεγής υποψήφιος του εμεκελ Πλουτής Σερβός.

12.1.5 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

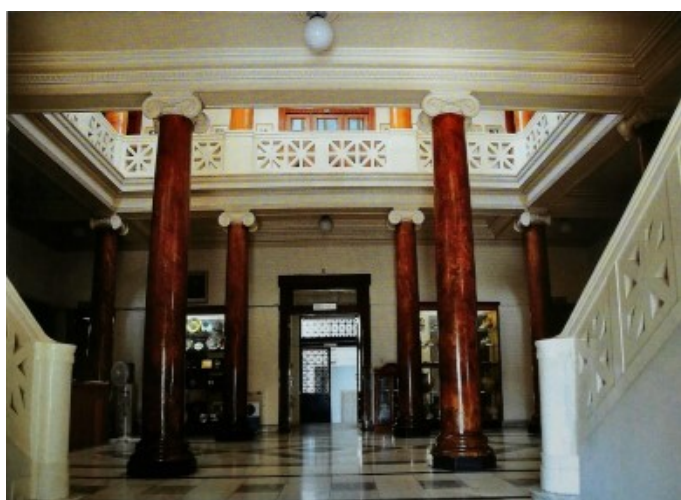
- Προθάλαμος με κίονες
- Επιστύλιο
- Κιονόκρανο
- κορμός κίονα
- Κρηπίδα

Αίθουσα Διαλέξεων

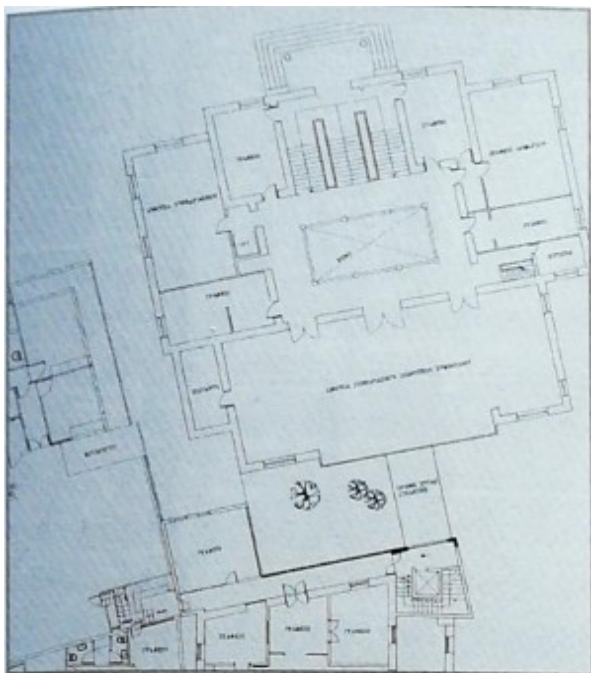
Προθάλαμος κτηρίου

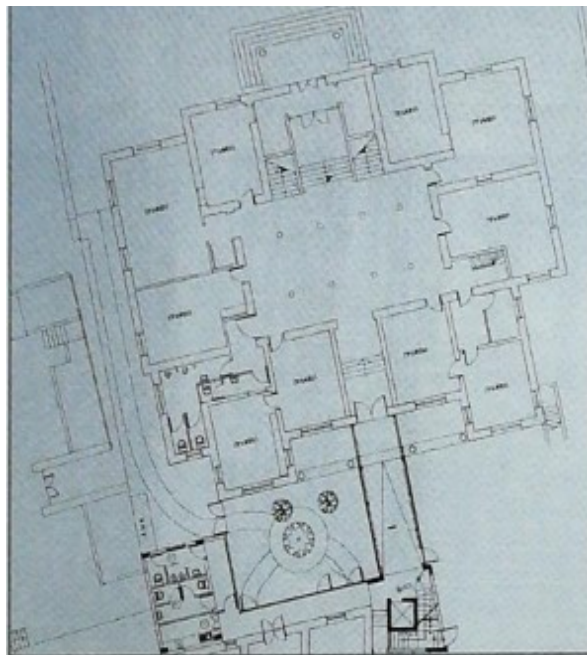
Αίθριο άνω ορόφου

Αίθουσα Συνεδριάσεων

Κάτοψη Ορόφου. Αρχείο: Δήμος Λεμεσού.

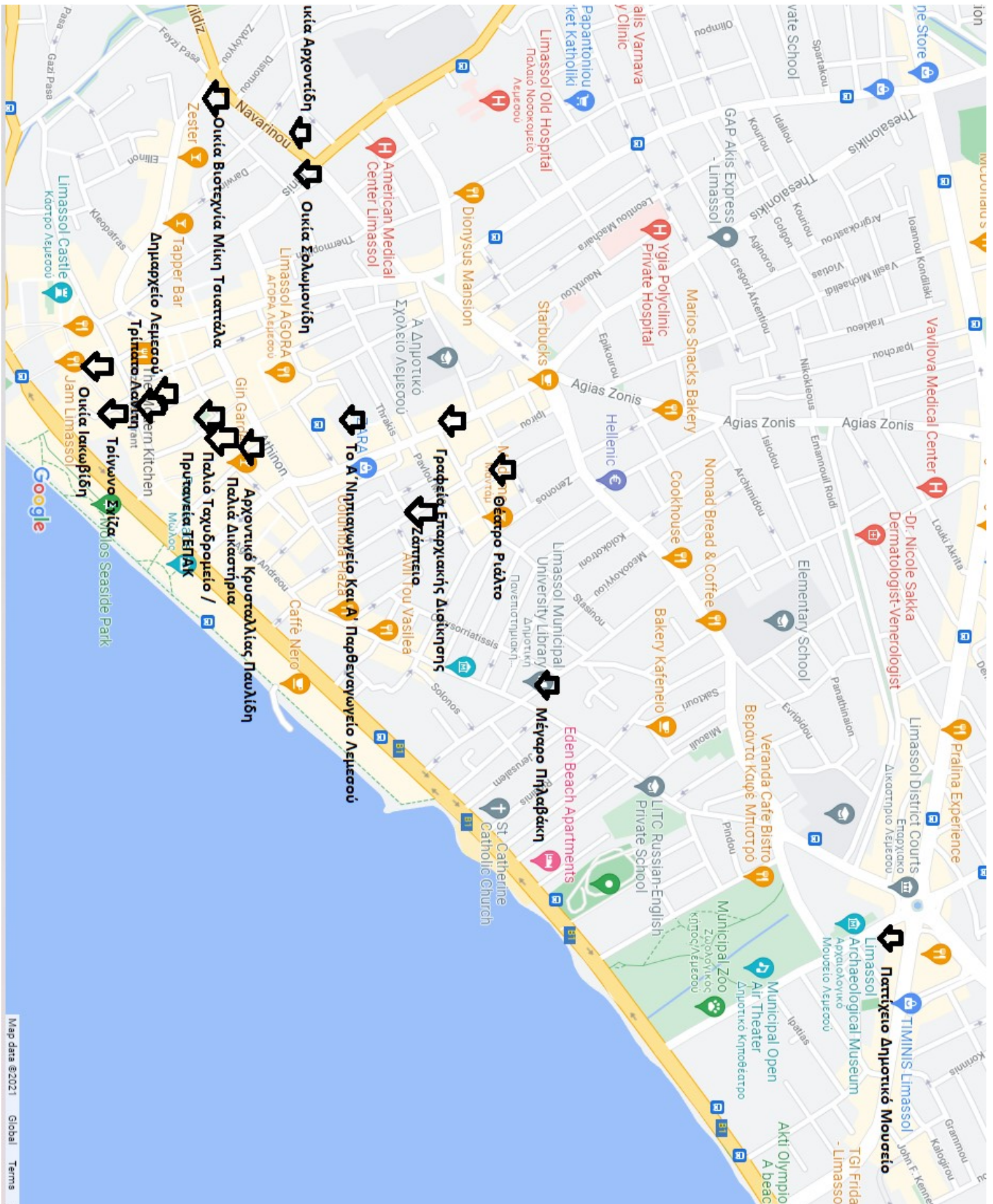

Κάτοψη Ισογείου. Αρχείο: Δήμος Λεμεσού.

Πίσω όψη με τον εξώστη

ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕ ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Σημεία αναφοράς της Λεμεσού, του Αδάμου Κόμπου – (2016) εκδόσεις Ηλία Επιφανίου, ISBN: 978-9963-674-95-4
- Η Δική μου Λεμεσός της Αλεξάκη – Μουστέρη, Μαρσιά
- Λεμεσός αναδρομές μνήμης του Τάσου Α. Ανδρέου Εκδόσεις Νόστος
- Λεμεσός η Θάλασσα και η Παπαρούνα της Κρίστιαν Αργυρίδου -Χρίστου ISBN : 978-9963-2303-0-3
- Λεμεσός Ταξίδι στους χρόνους μιας πόλης Οκτώβριος 2006 του Τίτου Κολώτα εκδόσεις Δήμου Λεμεσού , ISBN: 9963597 -04 -1
- Η αρχιτεκτονική των Κυπρίων επί Αγγλοκρατίας 1879-1960 του Κώστα Γεωργίου
- Το ιστορικό της πελεκητής πέτρας και οι τεχνίτες πελεκητές της Λεμεσού του Νικόλα Μιχαήλ Μιλάκκα, Λεμεσός 2002 ISBN: 9963-8391-1-8
- <https://www.foni-lemesos.com/>
- <http://www.cut.ac.cy/library/>
- Πριν χαθούν τ' χνάρια Άννα Μαραγκού -Τίτος κολώτας Λεμεσός, η παλιά πολιτεία μέσα από το φακό του Έντουαρντ
- <https://lemesosblog.com/news/16080-1998-video>
- Rialto Theatre | in-cyprus.com (philenews.com)